Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 8 (4333). ЕРА, 19 январь, 1967 шу. Мах 2 кап.

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРА КИЙЧЛУШ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ, СОВЕТСКИ ХАЛКЪО ЦIАЬККХА А КХЫ ЦIАЬККХА А ДIАКХАЙКАДУ ШИЙ НИЗАШ, ШИЙ ТIЕХ ХЬАЬКЪАЛ РЕВОЛЮЦЕ ГIУЛАКХА, КЪАХЬЕГАЧА НАЬХА ИРАЗ БАХЬАН ДОЛАШ ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМА ДIАДЕННАЧА ИЛЬИЧАЦАРА ШОАЙ БЕЗАМ, ДIАКХАЙКАДУ ЦIАККХА А ШЕК ЦА ДОАЛАШ ЦУН ВАСКЕТАШ ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ, ОКТЯБРА КАРАГIДАЬННАРАШ ЛОРАДЕ А ДЕБАДЕ А ЛАЬРХIА ШОАШ ХИЛАР.

(1967 шера 4 январерча КПСС ЦК социамара).

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА—ДУКХАГIА МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ

Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революце 50 шу дуза юбилейни шу бlубенна дlадоладенна гlа болхаш ца. Нохч-Гlалгlайчен промышленностено ханал хьалха кхоачашйир пятилетка хьалхарча шера план. Белгалбаьнна дика къахьийгар республикерча мехкдаьттехоша. Цар итогаш дог гlоздокхаш я. Мехкдаьттен зlы яккхара шера план тlехххоачашъярах вlаштlехьдаьлар Даькена планах лаьрхlачул совгlа 88584 тонн «lаьржа дошув», тlкъо миллион гаргга кубически метр газ яла. 1965-ча шерала нийсдича дlадахача шера 24,6 процент дукхагlа даьккхар мехкдаьтта, из хул пи миллиони ши бlаь эзари тонн мехкдаьтта, хlаьта мехкдаьттаца хьийоагlа газ цу шераца нийсйича соахка 27,2 процент дегlаера. Къахьегам овсарле план 15,6 процент тlехххоачаш а еш, хьдоакхача мехкдаьттен газаген дlайда мах 3,5 процент доххбарах пачхалхьаьххенна кходаьл миллионаш сомаш ахча.

Цхьабакъда юбилейни шера мехкдаьттен промышленностено дегlайоалаяра дакъе кхы а лоархlамегlа дехкараш латт республикина хьалхашха. Соахкарчул 20,2 процент дукхагlа даккха деза укх шера мехкдаьтта, газ — 15,2 процент. Уж декхараш толамца кхоачашдаьра мел эшар дoлaш, де дезар дa торонекс лертle пайда эцар. Мехкдаьттен,гази йоаккхига алсамдаккхара керттерча факторекс цаl я меловнн юрскин тlоашаца кхоачаш бурув тохар. Цу дакъе дика къахьийгад «Малгобекнефть», «Сунжанефть» мехкдаьтта промыслон управленей коллективаша. Бурув тохара план ханал хьалха кхоачаш а ен, планал совгlа эзараш метраш бурув техар. Иштта лакха дебит йола скважинаш болх бе йоалайдир цар союза. Духхьала «Сунжанефть» НПУ йолаелар дlадахача шера болх бе, нlе керда скважинаш бурув техар, из «lаьржа дошув», газ елар. Иштта духа хьайийлар бурув скважинаш «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслон управление а.

Массайолча мехкдаьтта промыслон управленеша иштта дика чаккхалаш пятилетка хьалхара шу. «Малса», «Старогрознефтен», «Октябрьнефтен» бурув деттача конторай каьхаьннаш кхоачашдейнарий пачхальхкен ахча, из чlоагlа lаткъар ерригача «Грознефть» объединенеш. По кхоачашдинар бурув тохара шера план. Из бахьан долаш пачхалхьаьна хинна эз 1700 эзар со ахча.

Малагlа бахьан да цу шин коллективо болх во бара? Керттера дар да къахьегама а технологически а дисциплина нийса ца лелаяр. Цуш дуьзаенна духхьала цхьан шера пай еспубликe бурув деттача 71 эвари хилар, уж дlаяра 77 эзар сахьт ахз зехьа йоайир. Дукхача дакъе уж аварен буруваеттарий шоай бехк хинна. Иштта керттерча бахьанех да буруветтача конторай, мехкдаьтта промыслон управлений коллективаша, специалисташа болх тоабара гlулахк тесса леладеш хилар, пачхальхкен а тlаница социалистически декхараш а кхоачашдар цар боккъонца къахьегамхой оарцагlа ца бахар, шоаш кулгалдеча коллективаш болх лертle вlаштlехь ца баккхар. Йоалш йолча резервах бизза пайда ийбар, дикагlйола технологи, организационно-технологически мероприятеш балха юкъехьаьккх, кхыдола болх дал.

Юбилейни шера мехкдаьттен газ йоаккхигга дикка алсамдаккха лаьрхlад хlай республике. Цу гlулакха хьайийнад эшаш йола материальнотехнически ресурсаш, капитальни вложенеш. Къьоста лоархlаме да бурув тlоахарга тохар. Укх шера бурув тlоа теха деза ялх эзар метр кlоаргагlа йиъ скважинаш. Уж хургья Малгlабике, Хаян-Керте, Заманкуле. Иштта кlоарга бурув тоха lомаделча торо хургья юрски тlоашкара промышленни мехкдаьтта даха. Из да укх шера хьдоакха мехкдаьтта, цунца хьайоагlа газ дукхагlа хилийтара деза декъяр кертере хар. Меловн юкъера яхха вlаьтта тlоашица кхачар а чlоагlа лоархlаме да. Болх ца беш латта скважинаш организационно - технически мероприятеш а еш юха болх бе йоалайлийтаро а дукхагlа хулийтарга хьадоаккха мехкдаьтта, газ.

Октябра 50 шу дузача денна яхх йоагlаш тайпара накъалара керттера терхам тlабакийта беза укх шера планирований экономически стимулировани кердача системага яннача «Грознефть» объединени еррига промыслашка, участкашка контораша.

Юбилейни шера дукхагlа мехкдаьтте газ яккхара ерриге шоай торонаш оарцагlаха къахьег мехкдаьттехоша. Цхьаккха промысел, буруветтарий контор, участок хила йиш яц пятилетка шоллагlа шера пачхалхьакхен плани дезача цlей дийна тlаница социалистически декхараш кхоачаш ца деш. Из кхоачашде вlаштlехьдаргда хьалхарча ханача дена массайолча участкашка ритмично болх бергбелаш гlулакх дейя. Цу дакъе ле дезар да кулгалхой, мехкдаьттехой, инженерно-технически болхлой план кхоачашъяра lалашо в теx-токхам лакхбар. Балха тlа нийсло кхоачашъяраш дlалахаран, чурча резервах бизза пайда эцар мехкдаьттехой, специалисташ оарцагlа бахар.

Чlоагlа лоархlаме да керлача системага яннача предприятешка тlаница социалистически кхоачашде хургйолаш къахьегам вlаштlехь баккхар.

Буруветтараша, мастераша шоай болх вlаштlехьбаьнна беза бурув деттача кlезигагlа аварен хургйолаш. Мехка дикагlйола методаш балха юкъехьаха еза. Технихаш, оборудованех бизза пайда а эцаш хlара балха минутах, сахьтах боагlача хьналас пайда эша беза. Шоай аргlах мехкдаьттехо доаккхараш декхарийла да дукха хана дена мехкдаьтта вlа луш йола скважинаш юх дийнъе, пар чутайп-тайпарча методех пайда а эцаш мехкдаьтта даккха. «Грознефть» объединене технически lалашон служба болхлоша кхоачашдазa дардоацаш ца буруветтарий болх кхаьккхаьнча эша латтарбоацаш хан-ханнахьа эша материалаш хулийтала.

Партийни организацеш декхарийла я ер шу долалуча хана тlаница социалистически декхараш кхоачашдара мехкдаьттахой оарцагlбаха, уж миштта кхоачашду хьожаш тlахьожаш хилийта, шоай балха цу политически беза тоабе.

Сийлахь-Йоккхача Октябрьски революце 50 шу ̈дизара кийчо яра 1967-ча шера 4 январь яра КПСС ЦК социмо Советски Союза беррига а болхлой тlахьех хурглой советий lаьдала юбилей социалистически промышленностехьа, гlишлош хьалъеча, транспорте, предприятей производственни болх тоабеча, къахьегама овсарле лакхъеча керда торонаш лахара, сий долча болхлой тlаница социалистически декхараш кхоачаш хилийта дlахьеде. Йолаш йолча резерваш бизза пайда ийбар, дикагlйола технологи, организационно-технологически мероприятеш балха юкъехьаьккх, кхыдола болх дал.

Юбилейни шера мехкдаьттен газ йоаккхигга дикка алсамдаккха лаьрхlад хlай республике. Цу гlулакха хьайийнад эшаш йола материальнотехнически ресурсаш, капитальни вложенеш. Къьоста лоархlаме да бурув тlоахарга тохар. Укх шера бурув тlоа теха деза ялх эзар метр кlоаргагlа йиъ скважинаш. Цу дакъе кхоачашдараш, ерригача къахьегамхой Октябрьски революце хьалхашха ер лехьа деза вlаьхьа, бакхьа, ший оарцагlа хургйолаш шоай а лакхара республикера мехкдаьттахой а.

Октябра 50 шу дузача ден ейтта тlаница декхараш кхоачаш це деша рентабельни йоацаш цхьаккха мехкдаьтта промыслон управлени хила йиш яц ер республике. Из а кхоачашдендац дардоаца керттера декхар.

Нохч-Гlалгlайче Юбилейни вахти 50

ЯХЬЕ ЯЬННАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Наьсарерча «Электроинструмент» завода къахьегамхоша хlара денна совгlаташ кийчду Октябра юбилейна. Хадданза лакхъю халкъа боахама чlоагlа эшаш йолча продукце дикал. Коммунистически къахьегара яьннача коллективо хьалха латт механически цехера шлифовальщик Дарсигов Хьамбийкар, Васюнин Геннадий, токарь - революцер Дарсигов Башир. Шоай балха меттиг дикагlа хьаха тlа нисъеш цар, новкъосташта гlо ду, 120 — 130 процент кхоачашъю хlара денна норма.

Я. ДАХКИЛЬГОВ,
завода токарь-революцерих.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Юбилейни шера дика къахьегама толамаш доах Грозненски производственно - товарни конторо коллективо. Пятилетка хьалхарча шера план 20-ча декабре кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхlачул совгlа арахийца продукци бlаьш эзараш сомий маьха я. Къахьегама овсарле дlаlахача шерапа нийсйича 14 процент лакхъенна.

Московкеи ленинградски ницкиативе хьа а лаьца контора колективо чlоагlа къовсам лоаттабу металл, lи, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоара. Планах лаьрхlачул совгlа кхоьй 3,7 процент lи, 1,8 процент электроэнергиц, ши процент кlезигъеннай йоаш хинна мехкдаьтта продукташ, дукха кхоьй кхыйола реагенташ. Арахецача продукцега дlабода мах 1,5 миллион гаргга сом ахча.

Укх бетта къахьегама толамаш кхы а совдоах контора коллективо. Хьалхара декада план тlадоттача кхоачаш а еш, планал совгlа арахийцад эзараш сомий маьха продукци. Къьоста дика къахьегарца белгалъяьнна я ий. Пасечкин, Касьянов, Юрков керте латтача цехий коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

Дукха балхаш да хlанз Советски района Ленина цlерахча колхоза тlаьмка деладерий. Советий lаьдала 50 шу дузача юбилейн шера лаьхха хьувкъам кхебара тlаьхьа пашкаш техка йолаяй. Тlаьмка планташка кхо дуллаш ба колхохой. Хlанзле 15 гектара тlа кхо диллад, хlара гектара ялх тонн хьегаш ба дукхагlа беза болхлой. Царех ба шоферш Тайтукаев Джунид, Байсаров Рахlид. Дийнахьа 17 тонн lа даха тlа пархlараке 25 тонн дlахьу. Иштта дика къахьег кхо тlаdотточа Тойсумова Себилас, Закаева Раис. Цар шоай сменин нормаш 150 — 160 процент кхоачашъю.

Хlанз lахо а плантацешка кхо дуллаш ба колхохой.

Лакхара толамаш доахаш къа...

М. ИЛЬЯСОВ.

МАССАВА РАЬЗА А ВОЛАШ

ТЮМЕНЬ, 17 январь. (ТАСС-а корр). Тахан областной партийни организаце актива собрани хилар укхаза.

«КПСС ЦК декабрьски (1966 ш.) Пленума итогий хьакъехьа» доклад йир гулбеннараша безаме тlаийцача КПСС ЦК секретара М. С. Соломенцевс.

Актива собране доакъахоша массава раьза а волаш къобалбир КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш.

КПСС ЦК секретарь М. С. Соломенцев областа къилбаседелехьара районашка ваха лийлар. Из хилар Тобольске, Сургуте, Урае, хlаьта Березово, Нефтеюганск, Пунга яхача посёлкашка а. Из дуxтlавийлар геологий, мехкальттахой, Игрим-Серов, Шаим-Тюмень, Уст-Балык-Омск яхача мехкдаьтта проводий гlишлошъерий къахьегама а бйта а дешаштa.

Тюмене М. С. Соломенцев воа тlарча оалхазарий фабрике, кирпичный комбинате, индустриальни институте хилар, из хьийхар городе торговлий общественни кхачан гlулакхи вlаштlехьа мишта даьккхад.

М. С. Соломенцев КПСС Тюменски обкома бюро членашца, областа мехкдаьтта геологий хьачоачи гlулакхой кулгалхошца цхьана вlашагlкхийтта хилар.

УЛАН-УДЭ, 17 январь. (ТАСС). Тахан Бурятски областной партийни организаце актива собрани хилар укхаза.

«КПСС ЦК декабрьски (1966 ш.) Пленума итогий хьакъехьара» доклад йир гулга хиннараша безаме тlаийцача КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателя хьалхарча заместитела Д. С. Полянске.

Собрание доакъахоша массава раьза а волаш къобалбир КПСС ЦК Пленума решенеш.

ОМСК, 17 январь. (ТАСС). Тахан Омски областной партийни организаце актива собрани хилар укхаза.

«КПСС ЦК декабрьски (1966 ш.) Пленума итогий хьакъехьа» доклад йир гулбеннараша безаме тlаийцача КПСС ЦК секретара И. В. Капитоновс.

Омски коммунисташа массава раьза а волаш къобалбир КПСС ЦК Пленума решенеш.

Хlанз Омске вола КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов парте Омски обкома хьалхара секретараца Г. С. Манякинаци облисполкома председателаца П. М. Григорьевцеи цхьана Баранова цlерахча мотораш деча заводе ваха хилар. Предприяте кулгалхошцеи болхлошцеи гlулакха беседаш хилар. Хьехадьр дар, масала, цар кхетамца кхебара балхах лаьца, коллективе коммунистически дисциплина лакхъяр, коллектива сийлахьча къахьегама традицеш чlоагlъярах лаьца. И. В. Капитонов заводски столове а вахар, общественни кхачан гlулакх мишта вlаштlехьдаьккхад хьежаш хилар.

КУРГАН, 17 январь. (ТАСС-а корр). Тахан областной партийни организаце актива собрани хилар.

«КПСС ЦК декабрьски (1966 ш.) Пленума итогий хьакъехьа» доклад йир гулбеннараша безаме тlаийцача КПСС Центральни ревизионни комиссе председателя Г. Ф. Сизова.

Актива собрание доакъахоша массава раьза а волаш къобалбир КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш.

КПСС Центральни ревизионни комиссе председатель Г. Ф. Сизов Курганселмаш машинаш ечa заводе ваха хилар. Цо къамельаш дир предприятие болхлошца, инженерашца, конструктораша.

С. Ф. Сизов Кетовски района лаьтта леладераш кхайбаш делладераш бола юкъа хилар. Из район цlерахча колхозе а вахар. Колхоза болхлошца къамьал хилар бlаьстен юкъа кийча хилар.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙИ ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙИ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ АКТИВА СОБРАНИ

Селхан, 18 январе, В. И. Ленина цlерахча культура Двореце хилар Нохч-Гlалгlай областной Грозненски городской партийни организацей актива собрани.

Чlоагlа тlоашаш а ветташ актива собрани цлийн президиума КПСС ЦК Политбюро состав харжа дйна йола предложени.

«КПСС ЦК декабрьски Пленума итогех» доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Доклад юцаш пренеех къамельаш дир КПСС Грозненски горкома секретара нов. П. И. Латышева, мехкдаьтта института «КПСС исторе» кафедра заведующе нов. В. И. Филькина, КПСС Урус-Мартана райкома хьалхарча секретара Б. Г. Габисова, «Малгобекнефть» НПУ Ленина орден лелаеча хьалха «буровой мастера нов. М. Я. Пауке, тlема гlулакхера ветерана А. Д. Лобода, Нохч-Гlалгlай педиститута студента нов. Б. А. Музарова, Сунженски района «Победа» колхоза председателя нов В. И. Емельянова ДОСААФ викала нов. В. И. Громова, ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара нов. С. А. Кириллова, ГрозНИИ сектора кулгалхочо нов. Ю. П. Рязанцева.

Къамельаш дьраша массане а, дег тlара къобал а еш могайр дукхенн халкъашта юкъера политикан дуккен коммунистически боламен дайхье КПСС ХХIII-ча съездо белгалбь никъ кхоачашбара тlаерзаьнг йола КПСС ЦК а цун Политбюро а политически хиллан линин практически болхи.

Партийни актива собране къобалъе тlаийцар КПСС ЦК декабрьски Пленума балха ципоба цо бlаьнера.

Актива собрани КПСС Центральни Комитета тешам бела коммунисташа а Нохч-Гlалгlай АССР-а беррига къахьегамхоша а вай Даькен экономически тlемеи низ совбаккхара, КПСС Программа тlеш парте ХХIII-ча съезда решенеш тlех белгалъя коммунистически хьалтlера планаш толамца кхоачашъяра, Сийлахь-Йоккхача Октябрьски Революце 50 шу дуза ди кердача къахьегама котлоанашца белгалдаккхара де мел дезар декхарийлараш.

Болх йистебоалаш собрание доакъахоша Советски Союза гимн «Интернационал» даьккхар.

ТХА АГИТАТОРАШ

Шоашта хьалхашха латта декхараш кхоачашдара колхозой оарцагlбоахаш лоархlаме болх бу Сунженски района «Победа» колхозерча агитаторий коллективо. Цунна юкъе а 48 саг. Агитатораша шоаш ер йола беседаш айхха юхв колхоза хьалхашка латтача декхарашца. Дикачар гlаьра йолча агитатораш лоархlамеш а хилар ца хьоабича барбгач ераш санна бола агитаторий: бахьадараш леладечар звеньевой Петлкова, хьакхарч делаю Корниенко, трактористи Красников, шофер Нипулин, кхы дукха бараш. Дадахача шера 37 лекци йийшай агитатораша «Знание» обществе лекторашца цхьана. Тайп-тайпара темаех яр уж: КПСС ХХIII съезда решенеех, дунен халкъашта юкъерча хьалех, юртбоахама, медицинеи, юридически белха. Бакъда, хlана а дукха кхоачашдерг дакъалараш да тха балха юкъе. Агитаторий кlезига семинараш ю, цхьаболча агитаторий шоай балха лан яп. Уж цlенхайттара гlадаташ тоадеш я партийни организаци.

Н. МОИСЕЕВ.

«Грозпромстрой» треста № 3 йолча гlишлой-монтажни управлени цхьан участка коллектив Гудермесе гlишлош хьалъеш я. Тха хьалеу цо шерий бахача наха эша дерригa хьаллаш а дола да.

Соахка август бетта хьалъе йолаьш школа Октябра юбилея деношка йистеккха социалистически декхар тlаийцад. Хlанз хьалхара этаж лард йоллаш ба уж. Тхьамка планташ къахьегама бахьнаб гlишлошъяраш. Дика къахьег кхаменщикаша. Хlара денна 115 — 120 процент кхоачашъю нормаш нов. З. Баснукаев бригадас.

Сурта тlа: З. Баснукаев керте латтача бригада дикагlа бола болхлой: (аьттехьара аьрдехьа) Б. Пошкарнов, А. Асуханов, Д. Кутаев, М. Артемова, Т. Барышева, З. Баснукаев.

И. Плиева сурт.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧlОАГlЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«РСФСР Лакхехьарча Советe хоржамаш дарах йолча Положене» 36-и 37-и статьяй ларда тlа РСФСР Лакхехьарча Советe хоржамаш дара йолча Центральни хоржамий комиссе чlоагlъяьй, общественни организацеш а къахьегамхой обществаш ер викалаш юкъе а болаш:

Центральни хоржамий комиссе председатель Прохоров Василий Ильич — Профессиональни Союзий Еррига союзни Центральни Советагара.

Центральни хоржамий комиссе председатела заместитель Нуцнева Тамара Алексеевна — Ерриг союзни Кагирхой Ленински Коммунистически Союзагара.

Центральни хоржамий комиссе секретарь Вороновский Николай Анатольевич — культура болхлой профессиональни союзагара.

Центральни хоржамий комиссе членаш:

Акиев Бориса Алсбик — Къилбаседа-Хlирий АССР Кировски района Жданова цlерахча юртбоахама артела колхозхошкара;

Акнулов Хайдар Абдулхаевич — Башкирски АССР Салаватски мехкдаьтта-химически комбината болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Алексеев Михаил Николаевич — РСФСР писателий Союзагара;

Аргунов Иван Александрович — Якутски СССР культура болхлой профессиональни организацегара;

Бадмахалгаев Лаг Цаганманджиевич — Гlалмакхой АССР Каспийски района «Олеинчевский» совхоза болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Басов Михаил Семенович — Марийски АССР машинаш еча завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Будаева Лидия Цыден-Гармаевна — Бурятски АССР Селенгински района Тельмана цlерахча юртбоахама артела колхозхошкара;

Волков Геннадий Сергеевич — Удмуртски АССР Ижевски машинаш еча завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Гараев Ахтям Абуталипович — Татарски АССР гор. Альметьевскерча «Татнефть» объединене «Ямбовнефть» мехкдаьтта промыслова управлене болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Голубчикова Валентина Сергеевна — В. И. Ленина цlерахча Саратовски машинаш еча завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Дементьева Раиса Федоровна — Московски городской коммунистически организацегара;

Егоров Никита Васильевич — Эскара, Авиацеа, Флота гlо дара Еррига союзни шийлоамерча обществагара (СССР ДОСААФ);

Заварухин Юрий Ильич — Ленинградски городской коммунистически организацегара;

Константинов Борис Павлович — СССР lилмай Академе lилмашкарен lилмай болхлошкара;

Кудров Игорь Павлович — Кагирхой Ерриг союзни Ленински Коммунистически Союза Хабаровски крайкомагара;

Мурадова Султанжаида Барият — Дагестански АССР культура болхлой профессиональни организацегара;

Назаров Федор Семенович — Челябински металлургически завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Николаева Нина Ильинична — Ростовски медицински института студентагара, профессорагара, хьехархошкара;

Норбу Тамара Чашоловна — профессиональни союзий Тувински областной советагара;

Петров Николай Петрович — Чувашски АССР Бурнарски района «Салют» яхача юртбоахама артела колхозхошкара;

Пыстина Людмила Ивановна — Коми АССР просвещене, лакхехьарча школа, lилмай учреждений болхлой профессиональни организацегара;

Тихомиров Валериан Андреевич — Горьковски областной коммунистически организацегара;

Торнинен Лео Тоцвасович — Карельски АССР Кондопожски целлюлозо-кхьахата комбината болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гlулакхерча нахагара;

Умаханова Бакаша Хеди — Нохч-Гlалгlай АССР Грозненски района № 3 йолча сомий-бахьадарий совхоза болхлошкара гlулакхерча нахагара;

Хапаинова Альмаа Майя — Черкесски-Балкарской АССР Терски района «Заря коммунизма» яхача юртбоахама артела колхозхошкара;

Чекмаева Мария Кузьминична — Мордовски АССР медицински болхлой профессиональни организацегара;

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1967 шера, 16 январь.

ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛАШ...

Советски lаьдала 50 шу дузача юбилейни шера лакха хьувкъам кхебара чlоагlа кийчо ен ба Грозненски района «Аргунский» яхача сомий-бахьадарий совхоза болхлой. Укх деношка пахадаш бен ба цар сомий бахьадарий бешамашка.

Бокхка теркам тlабакийтаб болхлоша сомий гаьнаш тоаяра. Сомий ганаш да ин. И. А. Уткин П. Ф. Прокудин керте латтача бригадай болхлой. Из болх чаккхбахьа бовла болхх уж. 366 гектар я совхоза сомий бешамаш, царех 340 гектара тlа хий дилла бахьна поливальщикаш Магомедов, Алтабаев. Ховш мадарра боккхача лоархlаме да лакха хьувкъам кхебара бешамаш кхоачам хиллал органически удобренеш йиcар. Из болх дика вlаштlехьбаьккхаб совхозе. Паринкашка кхо вlаштlехьдаьнна, хlара дийнахьа 8 машин я, хlаьта хlаранеш денна 12 — 13 тонн кхо дlадаккха ден. Хlара дийнахьа кхо дlадахьа а 5000 тонн органически удобренеш дlайийтад шелал парникашка, хlаьта планах лаьрхlар 5000 тонн я. Лоархlаме да парникашка шелал чухуларийраш лаьргаш кийчъяр. Дукха ха алалехьа кийчъя ярlгаш мел эша маташ.

Иштта дика ваштlехьдахьад бахьадарий бешамаша чудолийтар хий дилла.

Совхоза коллектив тешаш лард йоллаш я юбилейни шера тlаийца лакха тlаьрка социалистически декхараш кхоачашдара.

Ф. ЦАРЕВ,
«Аргунский» совхоза керттера агроном.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТИЙНИ ГРУППА — ТХА ЧIОАГIАЛО

НПУ коллектив Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дузача денна сийленца накъаяха а планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе а кийчлуча хана, боккха лоархIам болаш я партийни группаш. Производства локера звеньяш коммунистащца чIоагIйича бригадайи участкайи гIулакхаш дика лелаш хилар кхета а деш, тха партийни комитето партийни группай даим йоакхо ю политически агитаци йоаржае, кхетама болх тоабе новкъостал ду.

Мехкдаьттеи гази дукхагIа яккхара лоаттабеча къовсаме лоархIаме да мехкдаьтта скважинашта бурув тохар, эксплуатационни скважинай фонд дегIайоалаяр. ХIаьта уж деккараш, юкъарчал доацаш, кхоачашду бурувдеттача бригадашка. Цудухьа бурувдеттача участкай партийни группаш геттара дукха болх бе безаш кул шоай бригадай коллективаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагIйоахаш.

Ши-кхо бутт хьалха партийни группашка чакхъяьлар отчеташи хоржамаши. Гучадаьхар балха нийслуш дола кхоачамбоацараш, белгалдаьхар карагIдийннараш. Лакхача критически боараме чакхъяьлар Заманкул яхача участка партийни группа отчетно-хоржама собрани. Наха юкъе беш бола политико-кхетама болх тоабара, коммунистий авангардни роль лакхъяра цIенхашттара теркам тIабахийтар собране доакъашхоша. Цига коммунисташа яь критически замечанеши предложенеши йийцар ший заседане НПУ партийни комитето. Уж кхоачашъяра де дезараш белгаддаьхар.

Партийни группа вай парте нийсбола эггара локера звено йолга кхета а деш, партийни комитет гIерт хIара участке, бригаде партийни группа вIашагIйолла. Иштта дIаяхача отчетни хана тха ерригаш 12 партийни группа яр, хIаьта хIанз уж 14 я. Укх тIеххьарча хана партийни группаш вIашагIъехкай Серноводски бурувдеттача участке, электроцеха электромонтажни участке.

Коммунисташ Широкоступ, Золин, Протасов керте латтача бурувдеттача бригадай коллективаш Советски Iаьдала 50 шу дузача денна сийленна накъабахара а пятилетка шоллагIа шу толамца чакхдаккхара а яьржача социалистически яхье хьалха латт.

Мастер Широкоступ керте латтача коммунистически къахьегама бригада счете хIанзлехьа 143,5 эзар сом экономи я. ХIаьта мастер коммунист Золин керте латтача бригада 27,5 эзар сом кходаьд. Цу толамий бахьан да партийни группаша шоай болх лерттIа вIаштIехьбаккхар.

ХIара партийни группа балха юкъера керттерлар производства йоакхо елга, из вргаяьккха тоаелга, коллектива кхетам балара йоакхо елга да. Цудухьа лакха да производственни толамаш а.

Партгруппорг нов. Ермаков волча, тIоанашта давлени лоаттаеча участке динза даргдоаца гIулакх дар поршневи пасосашта демонтаж а ремонт елга. Из болх чакхбаккха безаш яр гIишлон-монтажни участок. ТIоанашта давлени лоаттаеча участка коммунисташа укх тайпара уйла йир: нагахьа сачна гIишлошъераш из болх кхоачашбе отте, нагистательни насосашта маьшша технически хий дала вIаштIехьдаргдац пар. Цудухьа из болх шоаш бе льархIар коммунисташа. ХIаьта из декхар ханнахьа кхоачашдир цар. Уж балхаш чакхдоахача хьинаре дакъа лаьцар коммунисташа Шляхова, Давыдова, Аленова.

Хьаэцаргда вай шоллагIа масал. Мехкдаьтта доаккхача 9-ча бригаде болх бе вера Хирьянов. Шийна тIадилла декхар лерттIа кхоачашдеш вацар из. Из тоалургволаш саг ва аьнна хетацар. Бакъда къаьнача коммуниста, партгруппорга Касачова, ерригача коллектива дукха хIама дир из дIаннига саг нийсача новкъа ваккхара. ХIанз из хьалха хинначоа тара а вац. ДикагIа вола производственник ва из, институте заочно деша вагIа.

Партийни группаша цу тайпара балхаш деча вIаштIехьдоал пачча-хьалкхен плани социалистически декхараши кхоачашде, кIезигагIа ний слу производственни къахьегамен дисциплина телхаеш йола моттигаш.

Коммунистически къахьегама дукхагIа нах юкъеоэара хадданза къовсам лоаттабу партийни группана балкха кхетама болх бу. Цу хьакъехьа ший болх лерттIа вIаштIехьбаькхаб ремонтно-прокатни цеха нов. Киреев керте латтача партийни группа.

Укхаза дика кийчъяьй гойтара агитаци. ХIара коммунист партийни поручени йолаш ва. Лекцеши беседаши дIаяхьарца чакхбалац укхаза политико-кхетама болх. ЛоархIаме моттиг дIалоац коллектива хIара членаца беш болча индивидуальни балхо. Цу партийни группана карагIдувлача толамий бахьанех цаI да — цеха начальника нов. Пепкина цув балха юкъе хьинаре дакъа лоацилга, группа члений хьехамашка ладувгIилга. Тамаш е езаш дац, Октябра 50 шера цIерах йола коллектив яха цIи лелае бокъо яккхара сунженски мехкдаьттахоша йоаржаяьча социалистически яхьа юкъе эггара хьалха ремонтно-прокатни цеха коллектив яхар.

Партийни группаша дукха терко ю коммунисташ дешаш хилийтара. Партийни группашка цхьа коммунист вац партийни дешара системе па дешаш.

Укх юбилейни шера доккхий къахьегама толамаш дахара бригадай, участкай коллективаш оарцагIйоахаш хьинаре болх беш я партийни группаш.

Н. КРУГЛОВ,
«Сунжанафть» НПУ паркома секретарь.

ТОАЕ ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА

Вай парте XXIII съезда решенеш кхоачашъяра гIулакх айхха дувзаденна да нахаца беча политико-кхетама балхаца, хьалхашка латта Iалаьмате доккхий декхараш къахьегамхошта кIоаргеи масса оагIорахьареи дIадовзийтарца.

Цу даькъе латт доккхийи бехктокхамеи декхараш «Знание» общества организацешта хьалхашка. КПСС XXIII съезда решенеш шерра дIайовзийтарали пятилетка шоллагIа шу толамца чакхдаккхара къахьегамхой оарцагIбахарали лоархIамегIа декхар дац тахан лекционни пропаганда хьалхашка латташ. Уж декхараш дика кхета а деш «Знание» общества Наьсарен районни организаце цхьабола болх чакхбаьккхаб лекционни пропаганда тоаяра.

Дlадахача шера районе йийшай 1340 совгIа лекци. Царех дукхагIъяраш знаней лоархIамегIарча отраслеех лаьца я.

КПСС XXIII съезло оттадаьча декхаращца айхха ювзаенна яр йийша дукхагIа йола лекцеш. Района предприятешка, организацешка, совхозашка, отделенешка, бригадашка, фермашка хан-ханнахьа, бетта шозза еш лекцеш.

Лекционни пропаганда юкъеоа юрта интеллигенци. Районе вIашагIъеллай 25 «Знание» общества юкхьанцара организаци. Цига чувоагIа 400 саг. Дlадахача шера тхоай мугIарашка 116 саг хьаийцар оаха. Лекционни пропаганда во лел ала йиш яц «Электроинструмент» яхача заводе. Болхлошта, гIулакхерча наха, инженерно-технически болхлошта дIадахача шера йийшай 100 совгIа лекци. Укхаза лекционни пропаганде хьинаре дакъа лоац дукхагIйолча цехий начальникаша, инженерно-технически болхлоша.

Хоалуш тоабеннаб лекционни пропаганда болх Наьсарен юртбоахама техникуме. («Знание» общества юкхьанцарча организаце председатель нов. Цокиев). Укхаза общества мугIарашка латташ 20 саг ва. Цар массане а хьинаре дакъа лоац лекционни пропаганде, КПСС XXIII съезда материалаш дика дIайовзийтай общества членаша. Цу тематиках лаьца 40 лекции доклади яьй.

Района къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж оарцагIбоахача района партийни организацешта дикка вIо ду «Знание» общества юкхьанцарча организацеша. Района дукхагIйолча производственни коллективаша доккхий толамаш доах. Дlадахача шера шоай декхараш кхоачашдир «Электроинструмент» завода, мельзавода, № 432 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна коллективаша. Цу толамий бахьанех цаI лархIа мегаргда цу коллективашка лекционни пропаганда дика вIашагIъелла хилар.

Бакъда, лекционни пропаганда дIахьоча хIанз а дукха кхоачамбоацараш да. Районе бахача дукхагIйолча наха ешац лекцеш. ХIаьта цхьайола лекцеш коллективашта хьалхашка латтача декхаращца ювзаш яц. Геттара во латт лекционни пропаганда райбыткомбинате, ремстройучастке, райпо, кирпичкаш еча заводе. Лекционни пропаганда шерра йоаржаяьяц. ДукхагIйолча кулгалдеча болхлоша, интеллигенце викалаша доаггIача тайпара дакъа лацац пропагандистски балха юкъе. КIезига еш районе Октябрьски революце 50 шу дизара хетаяь лекцеш. Из вIалла ла мегаргдоацаш гIалат да. Предприятей, совхозий, учрежденей юкхьанцара партийни организацеш оарцагIъяла еза из гIалат дIадаккхара, шерра йоаржае еза юбилейни шера хетаяь лекционни пропаганда.

Ешача лекцей дикала тIахьожам ца лоаттабар, тематически секцеша шоай болх тоа ца бар бахьан долаш ешаш йола лекцеш идейни теоретически боарам лакха боацаш хул. района къахьегамхошта хьалхашка латтача декхаращца ювзац. «Знание» общества юкхьанцарча организацей декхар да лекционни пропаганда тоаяр, цун идейни теоретически боарам лакхбар.

Н. СМИРНОВ,
«Знание» общества Наьсарен районни организаце бехктокхаме секретарь.

АРХАНГЕЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Болх бе йолаеннай Савински цементни заводе эггара хьалхара кликер кхохкаю кхеста пишк. Цун низ — шера керте 310 эзар тонн цемент. Предприяте продукци ухаргья Архангельски Вологодски областий гIишлош хьалъеча а аьшкабетонни заводашка а, хIаьта иштта Карельски АССР-а. Завода шоллагIа аргIа Сийлахь-боккхача Октябра 50-гIа шу дузаш болх бе йолайолийтилга лаьрхIад.

СУРТА ТIА: кликер кхохкаю эггара хьалхара пишк.

А. Овчинникова сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРГА

ХАЛКЪА ИРАЗ БАХЬАН ДОЛАШ КЪОВСАМ ЛОАТТАБАЬР

Бизза мах бе хала да къахьегача адамий дегаш халкъа ираз бахьан долаш къовсам лоаттабара шоай хьокхамца урувттадаь ца Iеш, уж адамаш лаьрхIачунга нийсача новкъа гIолла кхийлача а наьха гIулакхий.

Россе хиннача Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен цунна тIеххьа болабеннача граждански тIемои хьа а кхеллар, хьал а кхебир шоай цIеращца советски халкъа турпалерча исторе дошоча ганза юкъебаха дуккха боккхий революционераш. Цар вIаштIехьдаьннад тайп-тайпарча халкъий социальни хьашташ юкъара хилар кхетаде а цу ларда тIа къахьега нах, моллагIча къамахи моллагIа ды лелабеший уж бале а, вIашагIтоха а. Революце цу тайпарча къовсамхоех цаI хиннав гIалгIай халкъа викал Ахриев Сайта ГIапур. Цук лоаца вахар — партеи халкъеи хьаштаешта дIаденнача вахара къаьга дола масал.

Нагахьа санна 1890 шера ваьча Ахриев ГIапура вахар деррагIа зийча, шаьра кхетадергда халкъа ираз бахьан долаш лоаттабеча къовсама наькъа тIа из мишта ваьнав. Бер долча хана денз ГIапурана чIоаггIа влияни яьй Петербургски университет яьккха хиннача, доаман нахага дешийта гIерташ масее оагIорахьара новкъостал даьча цун даьцца Iоваьча даь-вошас Ахриев Темаркъий СаIадала. Ший веший воI дийша хилар дийзад цунна, цудухьа по деша вахийтав из хьалхагIа Владикавказски шоллагIча реальни училищен из йистеяьккхачул тIехьагIа — Московски коммерчески институтен (хIанзара Г. В. Плеханова цIерах йола халкъа боахама институт).

Россерча революционни событей лоархIамегIарча центрех цаI хиннача Москве дешаш хиларо дикача оагIорахьара влияни яьй къонача Ахриевна: революционни къовсама юкхьанцара навыкаш Iомаяьй цо. Революционни студенчески кружоший балха юкъе дакъа лацар дIахо йодача хана чIоаггIа накъаьдаьлар цунна.

Ахриев ГIапур революционера наькъа тIа оттара доккха новкъостал хилар Кавказерча революционни болама кулгалхоех цаI хиннача Сергей Миронович Кировгахьара. Ахриева цунца хьоашал тоссаденнад 1916 шера, Московски институт йисте а яьккха Владикавказе юхавенача хана.

ГIалгIашкахьеи Къилбаседа Кавказеи революционни къовсам лаьттача шерашка Ахриева гаргара хьоашал тоссаделар цIи хезача революционни деятелашца Н. Буачидзеца, Я. Бутыринаца, Р. Махарадзеца, А. Шериповца, Н. Гикалоца, дукхача кхычарца. Ший вахар тIеххьарча деношка кхаччалца дIадихьир ГIапура царца ший доттагIали цхьана баь белхи.

Ахриев ГIапура гIулакхаш бокъонца дIасоладелар Росси Къулбесен Чрезвычайни Комиссар — Ленина вайта Серго Орджоникидзе Къилбаседа Кавказе кхачача хана. Цун сакхийра Ахриев революционера дог чулоаллаши революце гIулакха боарам боацаш мутIахьен хиларах. Къонача революционера организаторски хьинарах кхетамна пайда а эцаш, цо кIайча казакий отрядаштеи инарала Деникина эскарай духьала лоаттабеча къовсама бехктокхамеча участкашка хьежаваь из.

Тахан, Ахриев ГIапуранеи гIалгIай эггара хьалхарча коммунисташта Албогачиев Ювсапа, Зязиков Идриса, Гойгов Iаддал-Хьамида, Альмурзиев Хьусейна, Костоев Бексолтийна, кхычарна карагIдаьннараш дувцача хана, эггара хьалха белгалдаккха доагIа гIалгIашкахьара къахьега адамаш Советски Iаьдал бахьан долаш къовсам лоаттабара вIашагIтохача царна карагIдаьнна мах баь варгвоаца доккха гIулакх. Къам кхыча къамашта хийра ца хилийтар духьа лоаттабу къовсам лоархIаме хилар кхета а деш, цар боккха болх бора халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара. 1918 шера март бетта Терски области халкъа съезда II-ча сессе ше къамаьл деш Ахриев ГIапура дIакхайкадир къахьегамхоша лоаттабу къовсам «...кхыметтел реальни низаца а чIоаггIа, низ болаш хьаллаца» лаьрхIа гIалгIай халкъ хилар, хIаьта иштта дIахо а аьлар, «...халкъо дукха ха яьккхай кхайкаши новкъостал дехаши, хIаьта хIанз, юххера а, из укхаза кхаьчад вежарашка кулг кховдадар духьа».

Цу хана из тайпа заявлени е йиш яцар революционни къовсамо лерхIар шаьра гуш хиннача, цун декхараш кхетадеши цудухьа къам хийрадаьнна хилара духьалеи къахьегамхошта юкъерча интернациональни доттагIала тIехьеи хиннача саго мара. Ахриев ГIапура иштта дика кхетадеш хиннад, духовенства викалашка, ГIалгIай къаман Совета председатель хинна Джабагиев Висан-Гири санна болча националистически элементашка гIалгIай къахьегамхой бIаьшеренашка даккха гIийртар — лаьтта, лоIам, цхьатарра нийса бокъонаш — царна долалургдоацилга а. ТIехьабисача наьха националистически дынеи уйлаш хьал а хестаеш, уж гIерта шоай хьашташ бахьан долаш адамашта лоаттабеча къовсама тIера дар уйла дIатувлае а уж харцахьарча новкъа лостаде а. Ахриева цкъа санна, дукхаза а белгалдаьхад, юкъара гIулакх бахьан долаш цхьана лоаттабеча къовсаме мара къахьегамхошка шоай ираз доаккхалург ца хилар.

Халкъий ленински доттагIала уйланца къахьегамхой хьалкхебаро ховдамболлаш хIама тохар Джабагиева, Чермоева, Капланова, Бичерахова, Караулова авантюристически уйлашта. Цар а кхыча контрреволюционераша а, паччахьа правительства Кавказа дукккхача халкъашта юкъееххача вIашдухьаленеех пайда а эцаш, къамаш вIашка кхувхкар, уж халкъаш классови наькъаца вIашагIкхетаргдоацача дахар, Советски Iаьдал бахьан долаш лоаттабеча къовсама тIера цар уйла дIатувлаяр духьа.

Серго Орджоникидзе, С. М. Киров санна болча парте боккхийча деятелашца цхьана тIагIертта баьча балхо дукха а дукхагIа шербир практически дешашка хьожаш хинна ца Iеш, гIулакха политически оагIув кхетаеш а хиннача Ахриев ГIапура революционни сакхетам. Цо вигар из большевикий партена юкъе. кIайгвардейцашта духьала къовсам лаьттача эггара халагIча хана — 1919 ш. январе.

Ахриев ГIапур шерра вовзаш хиннав ГIалгIайчен къахьегама халкъа юкъе, хIаьта иштта Къилбаседа Кавказа дерригача халкъий къахьегамхошта юкъе а. Россе февральски революци хинна дукха ха ялалехьа Терски граждански исполкома членалла хержар из. Укхаза, тIехьагIа из член хиннача ГIалгIай къаман Совете а, большевистски позице тIа лаьттав Сайта ГIапур, цо чIоаггIа Iохьокха а беш къамаьлаш даьд буржуазни националисташта духьала а хIаьта иштта массе тайпарча контрреволюционни элементашта духьала а. ГIалгIай къаман Совета гIулакхий реакциони чулоацам кхета а баь, цунна юкъе дакъа лаца ца туташ хьаваьлар Ахриев ГIапур, цу ханна дIа а кхайкадаь: «...Яьсса демагоги делаеши буржуазно-националистически хьашташ — хулананна барий хьашташ хьаллоэттадеши бола вежарий Джабагиевгlар керте латтача ГIалгIай къаман Совете аз де хIама дац. ГIалгIашка бола къахьегамхой тешаш яц ГIалгIай къаман Совет. Аз дех сай деша заседане протокола тIа дIаяздари со цун состава юкъера дIаваьннарг лархIари».

1918 шера февраль бетта Пятигорске хиннача Терски областа къахьегача халкъий шоллагIча съезде гIалгIай делегаце кулгалхочо Ахриев ГIапура, нохчий делегаце кулгалхочо Шерипов Асланбека а санна, чIоагIа дIахьийра ший халкъ цIаккха шек а даргдоацаш, Халкъа Комиссарий Советий Центральни Iаьдал къоабалдаь тIаэцеи хьаллацеи лаьрхIа хилар. Цу заявленена ларде уллар шийна дагалаттараш, бIаьшеренашка ше сатийсараш Советски Iаьдало мара кхоачашдерг ца хиларах дог тийша даьнача ший халкъах бола чIоагIа тешам.

ДIахорча событешa бакъдир С. М. Кировеи Серго Орджоникидзеи хьехамах хьалхийнача Ахриев ГIапурен эггара хьалхарча гIалгIай коммунисташеи вIашагIтехача ГIалгIайчен къахьегача адамашта юкъе беча балха большевистски принципаш нийса хилар.

Советски Iаьдала кхерам тIабессача хана гIалгIай къахьегама адамаш шек ца доалаш, из лораде эттар. 1918 шера августе Тирка йистера Советски Iаьдал дIадаккха гIертар контрреволюци. Цу гIулакха цо хержар Серго Орджоникидзе керте лаьттача Къилбаседа Кавказерча революционни къовсама берригаш а хIана бац аьнна болча цIи хезача кулгалхоша дакъа а лоацаш йола Тирка йистерча халкъий IV-ча съездо болх дIаболабаь ха. Кхоана 6-гIа август да яхаш тховсара полковникий Беликовеи Соколовеи командах хиннача контрреволюционни отрядаша, съезд болх беш хиннача Владикавказе чу а хьийлха, города цхьа дакъа дIалаьцар. Уж чухьийлхар хьалхагIе а кийчъяьча, Бичерахов керте лаьттача Моздокски «Казакий-ахархой Совето» къоабалъьчен хьаллаьцачеи планах. ХIара сахьат массаза доал чIоагIагIа хулар города тIалатта кхерам. Низаш дукхагIа долаш а хьулабенна баьхкача контрреволюционни эпсарашеи буржуазеи города чура хьаллоацаш а хиннача кIайча казакий дика кийчъяь наступлени юхакъайла латташ дукха ха. Йоакхалургйолаш яцар цIеэскархой, болхлой, хIирий керменистий кIезига мара йоацача отрядий турпалера духьале.

Сагото тIаэттача цу сахьата Серго Орджоникидзе ейнача заданех Ахриев ГIапурен съезде дакъа лоацаш хиннача ГIалгIашкахьарча кхыча большевикашеи гIалгIашха дола къахьега адамаш тIахьийхар латаш йолча Владикавказа пролетариата новкъостала оарцагIдовлара. Цунна духьале е беннабар ГIалгIай къаман Совета председатель Джабагиев Висан-Гирии цунна тIехьалаьттараши. Цхьабакъда, Советски Iаьдалах латаш хиннача Соколовеи Беликовеи контрреволюционни отрядашта духьала къовсам болабара ерригача юрташкара гIалгIай цхьатарра гIайттар. ГIалгIай отрядашеи Грозненски болхлой отрядой из доккха новкъостал дар бахьан долаш, 18 август хьатIакхоачаш контрреволюционни элементех IоцIенйир гор. Владикавказ, Советски Iаьдал юхаоттадир.

КIайбарий бандаш йохаяьчул тIехьагIа съездо дIахо бихьар ший болх. Цу съезде юха а массава раьза волаш а Терски областа Паччахьалкхен тIахьожама Халкъа Комиссарилла чIоагIвир Ахриев ГIапур.

Цу деной событеш йоашхаш, Серго Орджоникидзе ше Халкъа Комиссарий Советага яьча «Къилбаседа Кавказерча граждански тIема шу» аьнна корта а болаш хиннача доклада тIа 1919 шера 10-ча июле йоазахар: «ГIалгIайче — из бар алхха ше цаI мара боаца Владикавказагара боагIа тха мукъа хинна никъ. Города чухьийлхача шоллагIча дийнахьи а Мочкъий-Юрта вIашагIтехар гIалгIай халкъа съезд, цига герзах тоаденца хиннача гIалгIай халкъа хьалхашка оттадир нагахьа санна чухьийлхача казакий аьттув боале цунна тIаоттаргболча кхерамах дола дош. ГIалгIай халкъо, цхьанна а минута шек ца доалаш, хьакхайкадир, къовсам лоаттабе ше кийча хилар, Iалаьмате дукхача адамашца тIадоладелар города. Халахете а, гIалгIай дисциплина йоацаш, вIаштIехьбаланза, городе беча тIема кийчбаланза хиларо торо хилийтанзар тха казакаш цу сахьате кагбе. Цхьабакъда, алхха гIалгIай оарцагIбаларах яьлар тха котало. Цул тIехьагIа тхо цхьаь дацар. ОарцагIбаьлар гIалгIай, лоамашка дахача халкъий из авангард, царца тхогаьба баьлар хьинаре хьаллоацаш баьнна беце а шоай уйланца кхыбола лоамарой а. (Г. К. Орджоникидзе. Статьяши къамаьлаши, т. I, м. 1956, оагI. 78).

Цул хьалхагIа санна, иштта тIехьагIа а гIалгIашка долча дукхача адамаша лоаттабаь къовсам тоъал доккхача дакъе Ахриев ГIапурен къовсамга гIолларча цун соратникашеи къахьегамхошта юкъе хьинарен тIагIерттан баьча балхо кийчбаь бар Советски Iаьдала бокъонца йола Тирка йистера чIоагIале а хинна дIаэттар ГIалгIайче.

Хьерамерча хьала тIа дар Терски областера гIулакхаш 1919 шу долалуча юкъе. XI-ча ЦIеча Эскара доакъош Астраханагахьа тIехьашка довларах фронт мелъенна хиларах пайда а эцаш, деникински эскар юхакъовла мамогга Владикавказагахьеи ГIалгIайчен доазонашкахьеи доладелар. Январь бутт бовш Долакха - Юртаи ТIой-Юртаи йистте хьатIа а этта, ГIалгIашкахьа гIолла бIунаш чакхдолийтилга дIадийхар деникински Добровольчески эскара доакъоша. Цхьабакъда, гIалгIаша, Серго Орджоникидзе аьннар кхоачаш а деш, пардувцар аьттехьа а ца дуташ, дIакхайкадир, Советски Iаьдал бахьан долаш Iолеггалца латаргда шоаш, аьнна. Шоай са ца кходеш дийнахьа летар Сергоси цун соратникашеи телача хьокхамо дегаш урувттадеш хинна гIалгIай повстански отрядаш. Цу тIемашка турпале летар цIеча командирий школера Казанский Евгений керте а волаш йола арсий отряд. Цу отрядацарча 180 сагах 131 халкъа паргIато бахьан долаш дIаделар шоай вахар.

Цу тIемашта юкъарчал доацаш ше кулгалдеш хиннача Серго Орджоникидзе 1919 шера 7-ча феврале Владимир Ильич Ленинга телеграмма яхьийтар: «ВорхIлагIа ди да город Владикавказа гоннахьеи гIалгIашкахьеи тIом латта. Берригаш гIалгIай, цхьа саг гIотташ санна, гIайттаб Советски Iаьдал лораде. ЦIеча Эскаро, Курски Молоканскии слободкаша турпаленца юхадетт контрреволюционни казакий бандай низаш.

Герзах кийчденна долча гIалгIай халкъа съезде 4 феврале аз еннача предложенех ший лоIамера Горски Советски Республика дIакхайкаьй. Шаккха ца хиннача тайпара дегаш ураэтта ба гIалгIай». (Г. К. Орджоникидзе, Статьяши къамаьлаши, т. I, м. 1956, оагI. 68).

ГIалгIайчен къахьега адамаш турпалаш санна духьале еш хиннача цу деношка эггара бехктокхамерча участкашка бар Ахриев ГIапури дог майрача ленинца. Сергей Орджоникидзе кулгалдеш хинна кхыбола гIалгIай коммунистащи.

Низаш цхьатара дацар. Деникинций аьттув баьдар ГIалгIайче а, Нохчече а, ерригa Къилбаседа Кавказа а дIалаца. Серго Орджоникидзе, Яков Бутырин, Филипп Махарадзе, кхыбола большевикаш ГIалгIашкахьа лоам хьалчубахар. Царца цхьана бахар гIалгIай коммунисташ Ахриев ГIапур, Гойгов Iаддал-Хьамид, Альмурзиев Хьусейн, кхыбараш. Большевикаша ленинцаша кулгалдеш хиннача гIалгIеша цхьанна а сахьата сацийтацар деникинцашта духьала лоаттабу къовсам. ГIалгIайчен къахьегамхошта хьехам беш хиннача Серго Орджоникидзе аьнна дешаш дагадоагIар царна:

1. «...Берригача лоаман наха юкъе даим чIоагIа бувзам лоаттабе.
2. Большевикаш дIабахар ханна нийсденна гIулакх санна лархIа а коталонца уж юхабоагIаргхиларах чIоагIа теша а.
3. Лоаман нах шоаш болчча тайпара Советски Iаьдала тешаме хила а революцена тIехьара чIоагIа къовсамхой болаш биса а беза.
4. Инарала Деникина зIакага шоаш лувцийта йиш яц лоаман наха, тIаккха а цунна полиции контрибуцеши тергьяц ала а деза.
5. Лоаман наха шоашта могаш дола новкъостал де деза шоай территоре тIа бисача цIеэскархоштеи берригача советски нахаи...».

Орджоникидзе из письмо дийцар 1919 шера 20 апреле Хамхе хиннача гIалгIай халкъа съезде. Сергой указанеш бокъонца кхоачашъергйолаш тIаэца лаьрхIар съездо. ГIалгIаша дIахо а турпале къовсам лоаттабу Деникина тыле. Добровольчески эскара командоване ультиматума хьисапера дош оттадир: герз деладе могаргдолаш мел вола саг эскаре дIавига, контрибуцеш хьатанха. Восстани ярца жоп делар ГIалгIайчено. ТIаккха цхьа цIа ура ца дагIийташ лотаяь урагIъяхийтар деникинцаша гIалгIай йоккхий юрташ — Экажкъонгий-Юрти СурхотIеи.

ГуржегIеи Азержайджаний мехкеи цу хана доал деш бар гуржий меньшевикаши азербайджански муссаватисташи. Советски Iаьдал бахьан долаш къовсам лоаттабара кхетам хьинари дола нах эшар. Парте а Серго Орджоникидзе ший а заданех 1919 шера аьхки ГуржегIа командировке вахийтар Ахриев ГIапур. Цига цо дакъа лаьцар меньшевистски правительствана духьала лоаттабеча къовсаме, вIаштIехьдаьккхар цига герз, тIема кхоачам, пропагандистски литература, кхыдараш Къилбаседа Кавказе хьакхухьийтилга.

Ужжамо долча гIулакхашта ГуржегIара Баку хьожавир Ахриев ГIапур. Цига цо подпольни партийни болх бир. Ахриев 1920 шера 3 мае дIайхача дазарах веннав. Уж дар Азербайджаний мехка Советски Iаьдал дIаза котдаьнна деноше. Дегашта бохам хинна тIаийцар къахьегамхоша из гIайгIане бIыл. «Вай парте тешаме воI вар ГIапур», — аьннад Серго Орджоникидзес Ахриев веннав аьнна шийга хабар кхаьчача.

Сийлахь-воккхача Ленина идея шоашкнара шоай дегаша къоабалъяь тIа а нийца, къахьегамхошха долча дуккхача адамашта юкъе из дIайоаржаяьча нахах ва Ахриев ГIапур. Цар вахари гIулакхаши боарам боацаш халкъа мутIахьа хиларца цун ираз бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьокхам а хинна латтаргда.

А. ВЕДЗИЖЕВ.

БОЛХ ТОАБАРА НАЬКЪАШ ЛЕХ

Мехкдаьтта доахача промышленносте шерагIа даржаш латт къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара гIулакх.

«Грознефтеразведка» яхача тресте къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх дIаболабир цу гIулакха де дезарех нах дIакхетабарца. Треста предприятешка вIашагIъеллай НОТ-а 128 саг чулоаца 12 совет. Болх беш я 42 творчески бригада. Цар балха кулгалдеш я треста НОТ-а лаборатори.

ХIанзалца баьча балхо хьахьекхад хIара балха моттига НОТ-а планаш увттаяр эггара пайданегIа хилар. Цхьатарра уж планаш оттаяь балха юкъеяхьаро лоацъю мероприятеш яра ха, сихагIа гучайоахийт производства чура резерваш. Планаш оттаялехьа дикка тахка деза долаш дола къахьегама хьалаш. ХIара плана тIа белгалдоах де деза балхаш, уж балхаш чакхдахара дIагIоргйола средстваш, цар бергбола пайда, кхыдола дешаш. Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхар — балха хьалаш тоаделга хиларга хьежжа планаш оттаеча хана теркалбу производства эстетикай культуран совета болх.

Балха хьалаш тахка болабелча творчески бригадай членаша гучадаьхар балха Iаткъаш дола дукха кхоачамбоацараш. Нах цецбаьннабар селла шоашта новкъарле еш дола хIамаш шоаш хьалхагIа ца эрах.

Гучадаьнна кхоачамбоацараш цу сахьате дIадахара оарцагIбоалар советий членаш а болхлой шоаш а. Иштта дукха кердадараш юкъедихьар вышкаш еча. Бурув детта вышкаш индивидуальни хьисапе хьалъе йиш хилар прогрессивни крупноблочни монтаж юкъейоалаярах. Болх дикка аттача баьккхар вышкана монтаж еча керда расчлененни метод деларо, хIаьта сетевой графиках шозза сихагIа хьалъю вышка. «Грознефтеразведка» тресте соахка октябрь бетта денз болабеннаб сетевой графиках вышкаш е.

№ 131 йола буровой хьалъеш гучадаьлар дукха кхоачамбоацараш. Кийчон балхаш ткъеста дийнахь дIаьхделар электрикаш ца хилар бахьан долаш. Иштта тIехьлаьлар балхаш цемент, хьу, гIум, цхьайола оборудовани йоацаш. Во вIаштIехьдаьккхадар балха ди-

Цу тIа гIолла вышкаш хьалъяра ха дуккха йIаьхагIа я тха тресте вай мехка кхыча мехкдаьтта районашкарчул. ХIаьта а ала деза хIанз сетевой графиках болх бе болабенначул тIехьагIа бурув детта вышкаш хьалъяра ха дикка лоацъеннай аьнна. ХьалхагIа цхьа вышка еш ши бутт гаргга ха йоаеш хиннаяле, хIанз 33 дийнахьа хьалъю из. Из ха кхы а лоацъе йиш яр нагахьа санна вышкомонтажникашта мажаша материалаш лоаттайоре. Бакъда, дерригa хьалаш дика хилча а болх сихлургбац из къаьнача методашца беш хилча. Цудухьа къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара йолча советашеи бюроси къахьегамхой терко тIаувз хIара балха моттиге болх аттагIа, дикагIа, сихагIа булургболча тайпара вIаштIехьбаккхара, рационализаторски болх тоабара. хIара болхлочунга творчески къахьегийтара. Треста предприятешка чIоагIъяьча планах дIахьу Iилман рекомендацеши хьалха латта опыти балха юкъеккхухьилга. Цу гIулакха бувзам оттабаьб оаха гаргарча предприятешца, Iилман организацешца. Творчески бригадаша дукха болх бир инженерно-технически болхлошкара предложенеш гулъеш. ДукхагIа болча наха хьинаре дакъа лаьцар цу гIулакха юкъе. Шиъ тайпара цепной реакци хилар цунах; цхьанне енна предложени тоайора шоллагIчо, кхоалагIчо, цхьан бригада карагIдаьннараш хьаллоацар кхычар. Из гIулакх лоархIаме а пайдане а хилар хьахьокх предложенеш телара болх шербаларо.

НОТ-а планаш увттаелга а уж балха юкъеккхухьилга а дIахохьош да треста ерригача предприятешка.

Д. ГАБАЕВ,
«Грознефтеразведка» треста НОТ-а лаборатори начальник.

ПЯТИЛЕТКА БIУБЕННА БОАХА ГIА

КЕРДАЧА ПЯТИЛЕТКА ХЬАЛХАРЧА ШЕРА ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIААХАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ БОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

Парте XXIII съезда, КПСС ЦК мартовски сентябрьски (1965 ш.) Пленумий решенеш кхоачаш а еш, Сийлахь-боккхача Октября 50-гIа шу дикаре баха мабоаггIа накъабаха кийч а луш, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша керда толамаш даьхад республика экономикен культурен дегIаккхувлара. Хаьал хьалха кхоачашъяьй промышленни производства юкъарча объемеи продукце дукхагIча тайпайи хьакъехьара шера план.

ТIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат, шекара свекла, комсаш, коартолаш, еррига хьайбай продукташ йоккара шера йола заданеш.

Экономика дегIаяри къахьегамхой материальни хьал-торо лакхъялари доашхалу укх керттерча хьокхамашца:

	1966 ш. проценташ-ца 1965 ш. нийсдича
Промышленноста продукци	114,7
Юрта боахама продукци (колхозаши совхозаши юкхьанцарча даннешка диллача)	105
Машиннакъа транспорта мухьаш дIаса кхахьар	104,8
Розничи товарооборот	107
Халкъа боахамерча болхлойи гIулакхерча наьхен дукхал	103
Промышленностера къахьегама овсарле	110,5
Бахача наьха ахчан доходаш	109,5
Халкъа боахамера пайда (юкхьанцарча даннешка диллача)	120

Лохехьа йоалаю республика халкъа боахама къаьст-къаьстача доакъошка паччахьалкхен план кхоачашъярах йола даннеш.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1966 шера план ерригача продукце хьакъехьа кхоачашъяьй 103,3 процент, цу даькъе:

	1966 ш. план кхоачашъяра процент	1966 шу проценташца 1965 шера-ца нийсдича
«Грознефть» объединени	101	124
«Октябрьнефть» НПУ	105	113
«Сунжанефть» НПУ	102	110
«Горскнефть» НПУ	102	113
Мехкдаьтта газови управлени	110	118
«Грознефтехимзаводы» объединени	103	110
Грозненски химически комбинат	105	112
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод	102	103
КПСС XXIII съезда цIерах йола крекинг-завод	105	100,2
Нефтемаслозавод	105	172
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод	102	99,0
Производственно-товарни контора	104	113
Производственно-энергетически контора	104	103
Машинаш ю арматурни завод	105	97
Автогенно-карбидни завод	105	98
Транспортно-машинаш ю завод	99,0	113
«Электроприбор» завод	103	2,8-зза
«Пищемаш» завод	101	134
«Электроинструмент» завод	100,4	154
Грозненски ремонтно-механически завод	103	119
«Грозэнерго» яха районни энергетически управлени	100,6	104
Ацетонови завод	100,9	102
«Терек» яха мебельно-хьу чакхйоаха фирма	100,7	107
ХIамаш тега производственни объединени	116	110
КогагIирсий фабрика	107	97
Слюдяной фабрика	117	119
ГIишлой материалий промышленноста управлени	103	111
Нохч-ГIалгIай дулха комбинат	108	114
Грозненски консервни завод	103	92
Ассински консервни завод	100,8	87
Грозненски даьтта завод	100,8	83
Республика кхачан промышленноста министерство	102	101
Баха нах бытовой гIулакхашца IалашбаРа министерство	110	109
Моттигерча промышленноста министерство	116	115

1966 шера планированеи экономически стимулированеи кердача системага яхай: «Красный молот» завод, мехкдаьтта промыслови управленеш: «Старогрознефти», «Малгобекнефти».

Керттерча хьокхамий хьакъехьа цу предприятей балха итогаш укх даннешца йоашхалу:

	1966 шера план кхоачашъяра процент	1966 шу проценташца 1965 шера-ца нийсдича
Продукцена реализаци яра объем	102	127
Къахьегама овсарле	104	117

1966 шера план продукцена реализаци яра хьакъехьа кхоачашъяьй «Красный молот» заводо 102 процент, мехкдаьтта промыслови управленеша: «Старогрознефта» — 102 процент, «Малгобекнефта» — 101 процент.

БIарча хьайшача республике гIолла еррига продукци хьаяра план юкъера дIалаьрхIава тIехкхоачашъяьча моттиге дукхача предприятешка производственни низехи резерваехи бизза пайда ийбаь хилар гаьна да.

1966 шера план ерригача продукце хьакъехьа кхоачашъяьяц 15 промышленни предприяте, цар 16 млн. сома маьха продукци ца луш йитай. 1966 шера план кхоачашъяьяц етта кирпишк, тхов тIа ехка кирпишк хьаяра, гIулакхашка ухийта хьу араозара, хромови телатий товараш, кондитерски изделеш, шекар хьадара хьакъехьа.

Еррига продукци хьаяра хьакъехьара план кхоачашъяьяле а лоархIамегIа йола изделеш арахецара план кхоачашъе лоархIаьяц: медико - инструментальни завод, «Терек» яха нохч-гIалгIай мебельно-хьу чакхйоаха фирма, Грозненскии Ассинский консервни заводаш, нах бытовой гIулакхашца Iалашбара министерства мебельни фабрика, столярни изделей завод.

Производственни фондех эффект дикагIа йолаш пайда ийбар, керда техника юкъехкахьар, технологи толашагIа хулийташ товар, производство дикагIа вIаштIехьъяхар, болхлойи инженерно-технически болхлойи творчески хьинаре хилар бахьан долаш промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра хьакъехьара задани 3,8 процента тIехкхоачашъяьй.

1965 шераца нийсйича къахьегама овсарле дегIаенай 10,6 процента, цхьабакъда, 17 предприяте кхоачашъяьяц къахьегама овсарле дегIаккхувлара план. хIаьта дуккхача предприятешка къахьегама овсарле 1965 шераца нийсйича кхьметтал лох а енай.

Промышленни продукце керттера тайпаш хьадар доашхалу укх даннешца:

	Продукци хьаяьй 1966 шера	1966 ш. процентаца 1965 шера-ца нийсдича
Мехкдаьтта—эзараш тоннаш	11188	125
Газ — млн. кубометр	1717	126
Электроэнерги — млн. квт/сахьат	2577	109
ЙIовхала энерги — млн. гкал.	2644	112
Болат — эзараш тоннаш	32,6	101
Мехкдаьтта аппаратура—тоннаш	17802	105
Насосаш — цхьаьцца	912	116
Гидроразрывана йола агрегаташ—цхьаьцца	70	108
Скважинаш караерзаяра йола цементировочни агрегаташ—цхьаьцца	440	98
Тракторан прицепаш — цхьаьцца	5376	118
Шушаш юла машинаш — цхьаьцца	122	122
ПхьегIаш — тоннаш	131	121
Менгеш — эзараш	19	126
Шарикови авторучкаш — эзараш	2080	23-зза
Кирпишк (колхозаша ераш йоацаш) — млн.	151,1	102
Тхов тIа ехка кирпишк — тIаюллача тIехен эзараш кв. метраш	216	65
КIир — эзараш тоннаш	26,2	106
Гипс (алебастр) — эзараш тоннаш	8,4	101
ВIашагIъехка аьшкабетонни конструкцеши деталаши — эзараш кубометраш	114,2	116
ГIулакхашка ухийта хьу араозар, колхозаша кийчъю хьу йоацаш — эзараш кубометраш	172	87
Херх хьекха материалаш, колхозаша херх хьекхараш йоацаш—эзараш кубометраш	87	78
Фаттех хьекха фанера — млн. кв. метраш	87	78
Дакчах цолхий плиташ — эзараш кубометраш	15,7	110
Мебель — млн. сомий маьха	6,9	111
Тийга хIамаш — млн. сомий маьха	4,3	108
Чухкаьха дувхо пазата баракъаш—эзараш	140	139
Телата когагIирс — эзараш параш	1147	99,3
Цар даькъе: берийдараш—эзараш параш	69	101
Паччахьалкхен бедала ресурсех дола дулх — эзараш тоннаш	15,4	111
Колбасно-ветчинни изделеш—эзараш тоннаш	3,4	123
Паччахьалкхен бедала ресурсех дола маша даьтта (колхозий даьтта доацаш) — тоннаш	1525	106
Мерзача шурий продукци — эзараш тоннаш	38,2	112
Нахча — тоннаш	505	102
Кондитерски изделеш — тоннаш—	3701	98
Маьхка-булкай изделеш—эзараш тоннаш	67,4	94
Макаронни изделеш—тоннаш	3486	91
Ганарий даьтта, колхозаш йоацаш—эзараш тоннаш	8,1	83
Консерваш — млн. условни банкаш	62,9	90,8
Шекар — тоннаш	7790	99,0
Йий — эзараш дкл.	709	104

Бедал, материалаш, электроэнерги нокагIа кхом болаш дIаахийтара а, хIаьта иштта дуккха а организационно-технически гIулакхаш чакхдахара а чотах, юкхьанцарча даннешка диллача, дIадодар плакал тIех лохдарах кходаьчох 8 млн. сом гарга хиннад.

Продукцега дIадодар лоадам боллаш лохделга Iалашдаьд «Грознефть» объединене предприятеша, производственно-товарни контора, «Грозэнерго» районни управлене предприятеша, хIамаш тегача производственни объединене, «Электроприбор» яхача заводо, дуккхача кхыча предприятеша

Цунца цхьана продукци дикка дукхагIа саьлийтай: Ермоловски ДОК-о, № 2 йолча «ГIишлой материалий Грозненски комбинато, Грозненски консерви заводо, № 15 йолча даьтта заводо. Цхьайола предприятеш хьалха а санна, рентабельни яц.

Промышленни предприятеша, Грозненски мехкдаьттан Iилма-тохкамен институташа дIахо а болх баьб керда техника, механизаци, хьалха латта технологи юкъехкахьара, Iилма-тохкама балхий хьакъехьа.

Мехкдаьтта промышленносте хьадоала мехкдаьтта алсамдаккхар духьа юкъеххихьай хий, фо, газ чутегтара наькъаца тIоанашта искусственни Iотхъам бара процессаш, мехкдаьтта скважинашта хигIомаркIежа перфораци елга.

ЗIамагIа диаметр йолча осташца а алмазни осташ леладеш а скважинашта бурув деттилга чакхдаьхад.

Керда техникен хьалха латта технологии юкъехкахьара хьакъехьа хьинаре дакъа лийцад рационализаторашеи изобретателашеи, хIаьта 1966 шера 8 эзар сагi хиина ца Iеш дукха а хиннаб уж.

Цар еннай 12 эзар гаргга рационализаторски предложенеши изобретенеши. Уж юкъеккхаьарах кходаьчох 5 млн. сом хиннад.

ХIанз республике чакхбоаккхаш латт 1967 шера 30 хинна ца Iеш йола промышленностен транспортен предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача системага яхара бола боккха организационно-технически болх.

ЮРТА БОАХАМ

Республика юрта боахама къахьегамхоша 1966 шера — пятилетка хьалхарча шера дикка доккхий толамаш даьхад юртбоахама производство дегIаккхувлара хьакъехьа.

Колхозаши совхозаши кIай лаьтталеладераша, лаьтта леладара культура дIахо а айяра дола гIулакхаш чакх а доахаш, 1966 шера ялатий, шекара свекла, коартолий дика хьувкъам кхебаьб.

Колхозашка, совхозашка, кхыдолча паччахьалкхен боахамашка чуйица еррига керттера юртбоахама культураш 1965 шераца нийсйича укх боарамагIа алсамъяьннай:

	1966 шу проценташца 1965 шераца нийсдича
Деррига а ялаташ	113
цу даькъе:	
Гуразъа дув кIа	119
Гуралье був мукх	148
Ялата-бобови культураш	125
Дуга	119
Шекара свекла	128
Комсаш	109

ДIадахача шера эггара лакхагIа бола ялатий хьувкъам баьккхаб, 1 гектара тIара 18,2 центнер а йоаккхаш.

Республике шерагара шерага шерлуш йоагIа хий дехкара сеть йолча лаьттай майдаш. Колхозашка, совхозашка, кхыдолча паччахьалкхен боахамашка 1966 шера 1 ноябрь тIакхоачаш 106,8 эзар гектар хий дехкара сеть йола лаьтташ дар.

Республика колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи 15,4 эзар гектар комарий-сомий бешамаши 19,3 эзар гектар комсий бешамаши яр.

Паччахьалкхенга баьпогIий продукташ йоккара план 1966 шера кхоачашъяьй укх боарамагIа:

	1966 ш. план кхоачашъяра процент	1966 ш. проценташ-ца 1965 шераца нийсдича
Ялаташ	112	109
цу даькъе:		
Гурахьа дув кIа	152	128
Дуга	114	164
Гидуаргаш	80	93
Шекара свекла	124	128
Тхьамка	104	98
Баьца дааргаш	84	88
Коартолаш	149	115
Комсаш	147	112
Сом	99,5	65

Колхозашеи совхозашеи 1966 шера паччахьалкхенга дехкад планал совгIа 30,6 эзар тонн гурахьа дув кIа.

Юрта боахама къахьегамхоша дика лард еллай 1967 шерарча хьувкъама. БIаьстий юв культураш дIаера эзаб ахара план бIарчча хьайцача республике гIолла кхоачашъяьй.

ДIадахача шера гурахьа дIайийнай гурахьа дувча ялатий 179 эзар гектар, е цул хьалхарча шерарчул 6 эзар гектар дукхагIа. Гурахьа дув ялаташ дIадера план тIеххкхоачашъяьй. Общественни хьайбашта мошача доакъаран доажадаран лаьрхIа гурахьа дувча ялатий 41 эзар гектар дIайийнай. 1966 шера IV квартала планах белгальеш хиннарел дукхагIча трактораштен кхыча техникаи ремонт яьй.

Республика юрта боахамерча тракторни парка тIаккхийттай керда боккха низ бола тракторашъ.

1966 шера колхозашкеи совхозашкеи трактораша деррига юртбоахама балхаш 1965 шерарчул 13 процент дукхагIа кхоачашдаьд. 15-низ болча цхьан тракторо кхоачашбаь болх дукхагIа хиннаб.

Республика колхозашкеи совхозашкеи хьайбай продукташ йоахилга дегIаденад:

(эзараш тоннаш, фуаш млн. фуъ лоархIаш)

	1966 шера	1966 ш. проценташа 1965 шераца нийсдича
Дулх (дийна долаш эзача)	21,0	108
Шура	82,4	112
Фуаш	36,9	112
Тха (физически дозал лоархIаш)	2,1	107

1966 шера юккъера лаьрхIача хIара Iаттагара 1870 килограмм шура яьккхай, е 1965 шера яьккхачул 85 килограмм дукхагIа; хIара яххача котама гIехьара 129 фуъ гулдаьд, шу долалуча хана хиннача хIара устагIанна тIера 4 килограмм тха даьннад.

Деттача доахана продуктивноста даькъе дика хьокхамаш даьхад Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза хьайбаш леладераша — 3162 килограмм, цу района «Путь к коммунизму» яхача колхозачар — 2630 килограмм, Ассинский совхозачар—2749 килограмм, Грозненски сомийбаьца дарий совхозачар — 2718 килограмм, Терский совхозачар — 2655 килограмм, Комсомольский совхозачар — 2574 килограмм, № 1 йола шурий совхозачар — 2486 килограмм.

№ 3 йолча сомий-баьца дарий совхозе яххача хIара котама гIехьара 166 фуъ гулдаьд, Ермоловский совхозе — 144. Шелковски района Ленина цIерахча колхозе хIара устагIанна тIера кIаьлача тхан 6,0 килограмм лергай.

Колхозашкеи совхозашкеи продуктивни хьайбай дукхал 1967 шера 1 январь тIакхоачаш укх тайпара хиннай:

	эзар корта	1966 шера 1 январь тIакхоачаш хиннарех долаш проценташца лоархIаш
Доахан	141,1	104
цу даькъе:		
Детта доахан	48,1	105
Хьаккхарч	117,5	114
Жайи гаьзарийи	564,6	106
Деррига а коа тIара оалхазараш	636,3	130

Алсамдаьннад паччахьалкхено хьайбай продукташ ийелга.

	1966 ш. паччахьалкхен план кхоачашъяра процент	1965 ш. хинначох проценташца лоархIаш
Доахани коа тIара оалхазараши	104	107
Шура	110	109
Тха	112	110
Фуаш	107	112

Хьайбаш леладар дегIаккхувлара белггела дола толамаш даьха хиларца цхьана хIанз а долаш да лоадам боллаш дола кхоачамбоацараш а. Дуккхача боахамашка мела чакхбоах чIоагIа довкъарий база хьаяра хьакъехьара болх, дуккха а божа Iаьхара бус, хьайбаш дойт, хьайбай продуктивность лоха кулийт.

Юртбоахама продукци йоахилгеи из паччахьалкхенга йоххилгеи алсамдаккхар бахьан долаш дикка чIоагIъеннай колхозийи совхозийи экономика.

Рентабельни боахамаш дукхагIа хиннад, цхьабакъда, хIанз а дерригача боахамаша Iалашдаьдац производство рентабельно лелаелга, дуккхача продукташка дIадодар хIанз а лакха да.

КАПИТАЛЬНИ ГIИРСАШ ХЬАЛДАР

Кердача пятилетка хьалхарча шера чакхдаьхад № 3 йолча Грозненски ТЭЦ-е, «Красный молот» «Электроинструменти» яхача машинаш еча заводашка, кхыча промышленни предприятешка производственни мошносташ хьалъелга.

Болх бе йолаялийтай энергоблок, Наьсарен маьхка завод, Вознесенская—Грозный яхача мехкдаьтта провода тIара насосни станцеш, дуккха а кхыйола объекташ.

Юрта боахама хьал а яь, эксплуатаце дIаеннай 7190 бежанна, 1800 хьакхийна, 9900 устагIанна моттигаш йола помещенеш.

Республика халкъа боахама керттера фондаш 1966 шера 108,8 млн. сома дукхагIа хиннай.

Цунца цхьана производственни мощносташи керттера фондаши балха юкъе яхийтара шера план йизза кхоачашъяьяц. Паччахьалкхен планагIа къоастаьча средствай чотах хьал а даь, эксплуатаце дахийтад еррига а 129 эзар квадратни метр хула нах чуIа цIенош.

Нах чуIа цIенош йисте а даьха дIадалара шера план кхоачаш ца хулаш йисай, хIаьта еррига а 23 эзар кв. метр хула нах чуIа цIенош къахьегамхошка дIа ца кхоачаш а дисад. Нах чуIа цIенош хьалделга геттара лаьгIача темпагIа леладаьд подрядни организацеша.

Керттерча подрядни организацеша нах чуIа цIенош йисте а даьха, дIадалара шера план 1966 шера кхоачашъяьй укх боарамагIа:

	Проценташца лоархIаш
Еррига а республика подрядни организацеша	94
«Грозпромстрой» трест	80
«Грозхимнефтестрой» трест	90

1966 шера эксплуатаце дIаеннай 4748 моттиг йола юкъарча образоване школаш, 635 моттиг йола деша даха ха кхачанза долча берий учрежденеш.

1966 шера йолча паччахьалкхен планагIа белгальяьча республика халкъа боахамга яхийта лаьрхIача капитальни вложеней объемах 158,8 млн. сом хулар, е 1965 шераца нийсйича 5 процент дегIаенаяр. Цхьабакъда, капитальни вложенешта къоастаяь средстваш йизза караерзаяьяц, капвложеней шера план 89 процент кхоачашъяьй, хIаьта гIишлой-монтажни балхий хьакъехьа — 84 процент.

1966 шера гIишлой - монтажни балхий программа подрядни организацеша шоай низаца кхоачашъяр укх даннешца доашхалу:

	Шера план кхоачашъяра процент
«Грозхимнефтестрой» трест	84
«Грознефтехимремстрой» трест	104
«Грозпромстрой» трест	86
«Чечингсельстрой» трест	97
«Чечингушводстрой»	101
Нах бытовой гIулакхашца Iалашбара министерства ремонтно-гIишлой управлена	108

1966 шера, хьалха а санна, гIишлошъяра юкъе цIенхаштгара кхоачамбоацараш хиннад — материальни, ахчан, къахьегама ресурсаш дукхача объекташка а гIишлонашка а гIолла дIа-са йоаржаяр. хIаьта цо керттера фондаш, мощносташ балха юкъеахийтара планаш, капитальни вложеней план юкъагIа а йитай. ЛоархIамегIа дола хьаллу гIирсаш объекташ йизза а шин ханнахьа а материалашеи оборудованеи Iалашьяц. Механизмаехи болхлой низахи геттара эсала пайда ийбу. ГIишлош хьалъярга дIадодар хIанз а лакха да.

ТРАНСПОРТ

1966 шера халкъа боахама мухьаш тIадоттара план 100,3 процент кхоачашъяьй Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене гIолла, цу даькъе мехкдаьтта продукташ чуюттара план —100,9 процент.

Мухьаш дIа-юха увзара план 104,6 процент кхоачашъяьй. 1965 шераца нийсбича мухьаш дIаюха кхахьара боарам 4,8 процент лакхбеннаб.

Цхьан шера вIашагIа а елла, дIаяхийтай 3952 эзар тонн халкъа боахама мухьаш тIадола 11678 поезд. Мухьаш айхнига тIадоттара чотах 1735 вагон мукъаялийтай.

КЪАХЬЕГАМХОЙ МАТЕРИАЛЬНИ ХЬАЛ-ТОРОИ КУЛЬТУРНИ БОАРАМИ ЛАКХБАР

Пятилетка кердача шера дIахо лаккхъяьй къахьегамхой материальни хьал-торои культурни боарами.

Общественни производство дегIаяри бахача наха бытовой гIулакхаш дукхагIа дари болхлойи гIулакхера нахи дукхагIа хиларца дувзаденна хилар. ДIадахача шера халкъа боахаме болх беш бола болхлойи гIулакхера нахи 3 процент дукхагIа хиннаб.

1966 шера халкъа боахаме хьожаваьв профессионально - технически училищаш йистевьха баьнна 5,5 эзар къона болхло.

1966 шера 15 ноябрь хьатIакхаьчача хана халкъа боахаме болх беш вар 40 эзар хIана вац дешна вола лакхерча юкъера специальнии образованиъ долча специалист.

Бахача наьха еррига доходаш 1965 шерарчул 9,3 процент дукхагIа хиннай.

1966 шера алхха пенсей, стипендей, пособей хьисапе общественни фондашкара бахача наха дIаденнад 55,3 миллион сом, е 4 миллион сом дукхагIа.

Социальни Iалашцон органашка пенсеш ийдеш бола берригa пенсионераш 90 эзар сагал дукхагIа ба. 1966 шу чакхдоаллаш пенсешца Iалашбе аьнна хьатIанийц пенсионараш-колхозхой 13 эзар сагал дукхагIа ба.

Бахача наха пятилетка хьалхарча шера сберигательни кассашка дIадихка ахчаш 12 миллион сом дукхагIа хилар. ХIанз республике бахача боккхагIча нахах жIара кхоалагIа вола саг паччахьалкхен сберигательни кассашка ахча уллаш ва, хIаьта кассашка ахча уллача кхаь сагах цаI хIана вац аьнна вар юрта бахача нахах ва.

Паччахьалкхени кооперативни торгови розничи товарооборот, общественни кхача кийчбар а тIехьа, 1966 шера 303,8 миллион сом хилар, вешта аьлча вIаши нийсдича маьханца лаьрхIача 1965 шерарчул 7 процент дукхагIа хиннай.

СихагIча темпашца дегIанхай торговли юрташка. Потребительски кооперацe товарооборот, общественни кхача кийчбар а тIехьа, 1966 шера 89,8 миллион сом хилар, вешта аьлча вIаши нийсдича маьхашка лаьрхIача соахкарчул 9 процент дукхагIа хилар.

Цул совгIа, потребительски кооперацe организацеша моттигерча рынкашка нийсденнача маьхех 3,7 миллион сома маьха юртбоахама плродукташ ехкай.

Розничи торгови сета товарооборота план, общественни кхача кийчбеча предприятей сета оборота юкъе йолаш, 1966 шера 100,3 процент кхоачашъяьй, цу даькъе: розничи торговле предприятешка 100,3 процент; общественни кхача кийчбара предприятешка 99,8 процент.

Общественни кхача кийчбеча предприятей сета оборот а юкъе йолаш, розничи торгови сета товарооборота план къаьст - къаьстача торгови организацеша мел кхоачашъяьй хьахьокх укх даннешца:

	1966 шерара розничи товарооборота боарам (эзараш сомаш).	Шера план кхоачашъяра процент.
Моттигера торгаш	132688	100,2
Грозненски горпищеторг	30289	100,9
Грозненски горпромторг	36582	99,0
Грозненски Гастрономторг	14982	99,4
Универмаг	22648	100,3
Гудермесски смешторг	6165	100,9
Грозненски горплодоовощторг	4234	103
Столовейи ресторанейи трест	9632	102
«Грознефта» объединене УРС	53737	99,2
Къилбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене ОРС	10353	99,0
Аптекоуправлени	2168	106
Союзпечать	2905	100,2
Книготорг	1755	104
Респотребсоюз	89755	100,8

Товарооборот лакхъенна йоллашехьа а, бахача наха дIаехаш йола тийга хIамаш, телата когагIирс, пазата хIамай цхьадола тайпаш, холодильникаш бизза кхоачамбеш яц.

1966 шера юртбоахама продукташ дукхагIа яхар бахьан долаш дукхагIа хиннай колхозаша, совхозаша, хIаьта иштта болхлой, гIулакхерча наьха, колхозхой шоай доалахьарча боахамашкара яьнна колхозни рынке гIолла йохкаш йола сов продукташ.

1966 шера колхозий рынкашка ехка еррига юрта боахама продукташ 8,8 миллион сома маьха а, е 1965 шерарчул 2 процент дукхагIа, цу даькъе шера 10 процент дукхагIа ехкай хьайбай продукташ.

Город Грозенерча колхозни рынкашка 1965 шерарчул дукхагIа дехкад: ялат — 43 процент, дулхи мухьи — 26 процент, баьца дааргаш — 13 процент, модз — 38 процент.

Халкъа просвещене, культура, унахцIено лораяра даькъе дIахо толамаш даьха цу дар кердача пятилетка хьалхара шу.

Массе тайпа дешар IомадеШ общеобразовательни школашка, институташка, техникумашка, профтехшколашка, курсашка дешара кхыча заведенешка деша вагIа республике бахача чахах 300 эзар совгIа саг. Дешара юкъе эзаа бахача нахах хIара кхоалагIа вар хIана вац аьнна вола саг.

Укх дешара шера болх беш я 464 общеобразовательни школа, цу школай парташта хьалхашка дешаш дагIа 232,5 эзар бери школе багIа кхелетараши. Цул совгIа, 89 сайрийарча, сменни, болх бечей юрташкарчей кагирхой заочни школашка дешаш 16,5 эзар саг ва.

Ерригача школашкара юкъера образовани йистелаьха аттестаташ а йолаш араяийцав 8738 зIамига саг ваьлa.

Укх 5 шера лаьрххIача тайпара, берригача кагийча нахага юкъера образовани яккхийтара кийчъеш я республика общеобразовательни школашка.

Республикерча шинъ лакхерчен 13 юкъерча специальни дешара заведенешка деша вагIа 26 эзар гаргга студент. Цу дешара заведенеша пятилетка хьалхарча шера кийч а ваь промышленносте, гIишлош еча, юрта боахаме, унахцIено лораеча, халкъа образоване, халкъа боахама кхыча доакъошка балха хьожаваьв лакхерей юкъера специальнии образовани йола 3514 специалист.

Укх дешара шера лакхерчен юкъерча специальни дешара заведенешка дIачуийцав юкъерей бархI шерей школаш йистеьха баьнна 6,8 эзар дешархо, дукхагIа дIачуэц студенташ дийнахьа дешача отделенешка.

Республике я боккха Iилмани тохкамеи болх беш йола 15 Iилма-тохкама учреждени.

Лакхехьарча дешара заведенешкеи Iилма-тохкама учрежденешкеи преподавательски Iилмани болх бу 9 доктори 219 Iилмай кандидати юкъе а волаш болча 1413 Iилман болхлоша.

Республика къахьегамхой гIулакх деш я еррига а дIалаьрхIача 6 миллион книжка совгIа книжни фонд а йолаш йола 344 массови библиотекеи 200 совгIа технически, Iилмай, специальни библиотекен.

Республика городашкеи юрташкеи я 333 культура Дворецеи клуби, 294 киноустановка, 7 профессиональни халкъен театр, 2 музей.

ХIара денна шерлуш а тоалуш а доагIа бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш. Шера бокъонца даь бытовой гIулакхаш 5,9 миллион сома маьха хилар, вешта аьлча 1965 шерарчул цхьа миллион бIаь эзари сом дукхагIа. Деррига деш долча бытовой гIулакхашта юкъе промышленни гIулакхаш даро дIалоац 56 процент, промышленни доаца гIулакхаш даро — 44 процент.

Юрта баха нах городе бахарел дукхагIа болашехьа а, юрта бахача наха даь бытовой гIулакхаш пхелагIча даькъа кIезигагIа да.

Укх шера дIахо дегIанхад унахцIено лораелга, тоаденнад медицински гIулакхаш делга.

Республика дарбан - профилактически учрежденешта юкъе я 7,6 эзар менги чулатта 72 больницеи диспансери, 142 унахценон пункт, амбулатореш, поликлиникаш, 269 фельдшерски пункти берашду колхозни цIеноши.

Республике бахача наха гIулакхаш деш ва 1694 лори юкъерча медицински персоналах вола 562 болхлой.

Деша даха ха йоацача берий массазарчен сезонни учрежденешка кхоабаш 25 эзар совгIа бер да. УнахцIено лораеча городал арахьарчеи чухьарчеи пионерски лагерашка дIадахача шера ахкан замалахьа салоIаш хилар 24,6 эзар бери школа деша багIа кхелетараши.

Республике болх беш я 8 санаторий, 1 салоIа цIа, 2 профилакторий. Цу унахцIенон моттигашка шоай унахцIено тоаяьй 16 эзар болхлоша гIулакхерча наха колхозхоша.

Къоанойи инвалидаши кхоабача цIеношка массадолча хIаманца паччахьалкхено Iалашбеш ба республикера цхьаь бийса 547 гражданаш.

1967 шера 1 январь хьатIакхоачаш республике баха нах, хьалхагIеи а даьча лоархIамех, 1 миллиони 34 эзари саг вар.

* * *

Юбилейни шера чу бенна республика къахьегамхой чIоагIа дегаш айденна кийчлуш ба вай халкъа исторе чухь белгалдаьннача денна—Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дузача денна баха боагIача тайпара накъабаха.

Нохч-ГIалгIай АССР Статистически управлене.

ТУЛА. Черепетски ГРЭС-е болх бе йолаялийтай кхоалагIа энергоблок. Цун низ — 300 эзар киловатт. Из болх бе йолаялийтача гIоне станце низ 1,5 миллион киловаттага кхаьчаб, хIаьта хIанз из мехка юкъмоттигерча йоккхагIчарех йола цаI а я.

СУРТА ТIА: аьрдехьа — турбинана кулгалдара йола блочни щит. Аьттехьа — машинни зал. Хьалхашкахьа — болх бе йолаялийта кхоалагIа турбина.

П. Маслова сурт.
ТАСС фотохроника.

ТВОРЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА САГ

Вай мехка дукхахчарна бовзаш ху шоай професси дукха еза творчески къахьегама нах. Царна специальностах ремесло а ца хеташ творчество, шоаш леха дагалаттараш, каталонаш хет. Ишттa бола нах хул Ӏилмахошта, лорашта, болхлошта, хьехархошта юкъе. Ишттача нахах я г. Грозне № 55 йолча юкъерча школа хьехархо Александра Ивановна Шемет. Географи хьехаш я из. Правительства шоаза белгалбаьккхаб цо беш бола болх. Из халкъа образоване отличник я. Дукха ха йоаццаш Къахьегама цӀеча байракха орден елар цунна.

Сабаре, доккхалаш юкъе доаццаш, цхьа моллагӀа дола хӀама санна дувц Александра Ивановнас ший вахарах. Мадукха низ, ха дӀаеннай цо хьатӀакхувча тӀехьенна хьехаш, боьзонца вола саг кхетамца хьалкхевара. 50 шу гаргга да из хьехаш йола. Педагогически гӀулакх дезаш, из творчески де ховш я Шемет.

А. М. Горьке аьннад: «Бера сиэ да гуш доаца мерзаш, нагахьа санна царех кхетаме кулг тохе, уж хоза декаргда». Александра Ивановнайна хов царех мишта кулг тоха деза.

Алхха урокаш яларах, деккъа шийпредмет хьехарах кхоачам бац Ӏац Шемет. Дешаш доацача хана берашца цхьана гойтара пособеш, гербареш, альбомаш, стендаш, географически карташ, хьайбай дунен карташ, кхыдараш кийчдеш хул из. Дика кийчду цо гойтара пособеш, царех пайда эц ше школе урок луш.

Школе дӀачуваьлча хьона дагадохаргда музей я яр аьнна. Александра Ивановнае кулгал а деш цу школе хьаьй дика краеведчески музей.

Эггара хьалха школе чуваьнна саг «Нохч - ГӀалгӀай АССР-а рельефни карта», «Вай республика промышленности юрта боахами дегӀабар», «КПСС-а XXIII-гӀа съезд» яхача а кхыдолча а стендашка ца хьожаш дӀавохалургвац. Дешархоша баьча ховача балхо шийна уйла тӀаоз.

Даьй мехка гӀолла походаш еча хана дешархоша гулъяьча материалех хьадаь да уж. Цул совгӀа, Александра Ивановна шоашца а йолаш дешархой хиннаб Пятигорске, Тбилисе, Украине, кхыча моттигашка.

Даьй мехка гӀолла еча походашка, геоpазведке, классе еча занятешта тара доацача хьале диззагӀа а кӀоаргагӀа а гучадоал хӀаман терко еш йолча хьехархочоа ше хьехаш — кхетадеш долча берий хьаькъали оамали. Царца айхха бувзам лоаттабаро йиш хулийт Александра Ивановнайта дешархочоа ше беш бола хьехам кӀоаргга дег чу боссаргболаш дӀакхачийта. Укхаза хьахул дешархой барт бола, кхотаенна коллектив, хӀаране бола творчески болх бара безам, къахьегам дукха безабалар.

Шоаш походаш еча хана шоашта ниислуш долча кердача хӀамаел совгӀа дешархоша пайда эц Александра Ивановнас хьалхале а лелаеш газеташ тӀеи журналаш тӀеи ниислуча, кердадарех а.

Ишттa болх беш хиларо безам тӀабаьхийта дукхахча дешархой сурташ дехка, сурташ даха, дувцараш, стихаш, очеркаш язъе.

Берий балхий тематика тайп-тайпара я. Цо хьаьокх революционни школьнии деза - деныш, производства хьалха лаггарашца вӀашагӀбеттабалар, хӀаьта ишттa дешархоцта гонахьара вахари Ӏалами а.

Даьй мохк чӀоагӀа дукха безаш хилар, коллективиста гуманизм я къонача авторий творчестваца.

Краеведчески балхо ше хобалийтар № 55 йолча школа 11 класс яьккха йистебаьннараштa. Царех дукха бараш — Вшивков Евгений, Редецкая Людмила, кхыбараш мехкдаьтта институте деша бахаб.

Александра Ивановнас хьалхле лелаеча 11-ча классера 1965—1966-ча дешара шера дийша арабоаларашa толамца дӀаелар экзаменаш, хӀаьта ворхӀ саго дошон дотон медалаш а яьхар. Уж ба хӀанз Махачкалерча медицински институте деша ягӀа Вахова Зама, Орджоникидзерча медицински институте дешаш йола Нинциева Малика, Грознерча мехкдаьтта института студентка йола Реутская Людмила, Москверча финансови институте дешаш ягӀа Терентьева Людмила.

Дисциплина дикеи дешар тӀехховшии хиларца белгалъяьнна я хӀанз Александра Ивановнас кулгалдеш йола 9-гӀа класс. Уйла тӀаозаргйолаш а безаме а ю цо ший урокаш. Масала, Германски Демократически Республика» яхаш цо яьча урока тӀа баьхкабар хьехархой, из безаме хеташ.

Цо доккха новкъостал ду къонача хьехархошта цар урокаш яра, уж урокаш е кийчбалара. Александра Ивановнас массала а ший урокаш тӀа хьех кхыбола хьехархой, дӀайовзийт царна ший опыт. Масала, Шеметагара дукха хӀама Ӏомадаь я географи хьехархо йола Н. Д. Старун. Цо хӀанз дика бу ший болх.

Общественни болх бе а кхув Александра Ивановнай, агитатор я из. Цхьаккха общественни мероприяти чакхъялац цо дакъа ца лоацаш. Цун дешаш бакъдари тешами дега чу боссабеш да. Дукха хӀама Ӏомадергда цунгара.

В. ИГНАТЕНКО,
№ 11 йолча юкъерча школа хьехархо.

Йоккха къахьегама котало яьккхай болгарски халкъо. Йиллача ханал хьалхагӀа болх бе йолаяллийтай Плевенера болат дотта завод.

Сурта тӀа: завода цехех цаӀ.

БТА—ТАСС-а сурт.

Орелерчарна дукхаеза профтехобразоване училищай дешархой иллеи халхареи ансамбла концерташ. КагӀийча нахер мехкарашеи яа мякала я ювлаш концерташ увттадаьд. Москве съездий Дворецe, Севастопале, кхыча городашка.

Сурта тӀа: № 6 йолча орловски профтехучилища ансамбла халхарий коллектива солистка Людмила Щербакова. Цо доахача иллешта раьза хиле массе а хана тӀоараш детташ хул хьежашбараш.

И. Рабиновича сурт.
ТАСС фотохроника.

ВО ХЬЕГ ХЬАЙБАША

Дика тоаьй Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза хьайбаш леладераша шоай шурий-товарни ферма. Хьайбаш леладара отрасль дегӀайоалае деррига хьаӀаш да колхозе, цхьабакъда, царех бизза пайда эцап.

Дерригаш а 354 бежан да ферме, хӀаьта цхьоалагӀа январь тӀакхоачаш царех 111 деттаыш дар. ДӀадахача деррига шера кхы дукхагӀа хиннадац укхаза детта доахан планах шу чакхдоалаш хила безаш хинна бетта етт 120 бале а. Колхоза кулгалхошта магац паччахьалкхенга шура йохкара шера план кхоачаш ца яра бахьанаш дашха. ХӀаьта уж бахьанаш долаш да. Ераш да уж.

Цкъа-дале, доаггӀача тайпара ветеринарно-санитарни гӀулакх ца лоаттадар бахьан долаш дукха дайнад доахан. Цул совгӀа, жа, коа тӀара оалхазараш ийду колхоза кулгалхоша детта доахан дохка а дохкаш. Духхьал цу гӀулакха дӀадахача шера ийс бетта етт бехкаб колхозо, шу долалуш уж дохка правлене лийрха доаццаше а. ШоалагӀа-дале, кхоачамболлаш хьайбашта доакъар ца лоатталарах ферма доахан геттара гӀийла да. Ишттa, рационага хьежача хӀара Ӏатта дийнахьи буси яла езар 35—40 килограмм силос йолча лур 20 килограмм мара яц. Из бахьан долаш доахана шура кӀезигъю.

Дийнахьи буси хӀара Ӏаттагара йоаккха шура юкъера лаьрхӀача кхо килограмм мара яц.

Ший ханнахьа доакъар Ӏалашдаьдац колхозе. ВӀалла чу а эцалехьа, телхар силосни масса. Ший ханнахьа оасар даьлацар силоса лаьрхӀа дӀайийнача хьажкӀашта. ХӀаьта цох хьахиннар гуш да — колхозе дерригa Ӏалашде лийрхӀача доакъарах 50 процент мара Ӏалашлаьлац.

Колхоза кулгалхоша лаьрхӀад 200 тонн доакъар эца, бакъда из эце а ферма хьайбашта цох кхоачам хургбац. Хьайбаш чусоцалаь сезон чакхъялалца рационах лаьрхӀачул кӀезигагӀа доакъар тела дезаргда доаханна.

ЧӀоаггӀа оарцагӀбала беза совхоза кулгалхой уж лоархӀаме кхоачамбоацараш дӀа а лаьха, доахан дебадара. ХӀаьта, колхозо ийлеш дола жа, коа тӀара оалхазараш доахан дохкара чотах ийле йиш яц.

Колхозе йолаш я же-товарни ферма а. Правлене лаьрхӀалар дӀадахача 1966-ча шера же-товарни фермера жа 700 устагӀанга кхоачадеш дебаде, бакъда цхьоалагӀа январь тӀакхоачаш ферме 529 устагӀ мара бац.

Дебадара пайдана доацаш кхыча боахамаша дулха комбинате дӀачутийнна жа ийцад колхоза. Царех дукхагӀа дараш шурийна пайдана доацаш дар, из бахьан долаш жа дехкачул тӀехьагӀа колхоза дукха Ӏоахарий дайра.

Геттара во сурт да колхоза коа тӀара оалхазараш леладеча фермера дар. ХӀанз ферме 1100 котам я планах лаьрхӀача 4500 котама метте. Ферме, яьхача кӀоригашта ший ханнахьа прививка яьяц, из бахьан долаш дукха кӀоригаш ейра. Планах лаьрхӀача тайпара котамаш еба ца ярал совгӀа, коа тӀара оалхазараш леладеча ферма болхлоша паччахьалкхенга фуаш дохкара шера план кхоачашъяь яц. Уж деррига кхоачамбоацараш балха юкъе ниисдалийтарах коа тӀара оалхазараш леладеча ферма кхо эзар сом зе дир колхоза.

Колхоза хьайбаш леладеча доакъошка геттара эсала лел болх. Гуш да колхозе хьайбай йизза йоакхо ца елга а колхоза кулгалхоша шоашта хьалхашка латта бехктокхаме декхар дика кхета ца делга а.

А. АЛБАКОВ,
собкор.

КХОАЧАМБОАЦАРАШЦА МАШАР БАЦ

ДӀадахача шера «Шалинский» яхача совхозе яр халкъа тӀахьожама комитета новкъостала йола 5 группи 3 пости. Царна чувоагӀар 50 саг. Посташа шоай балха юкъе оэар совхоза специалисташи актива членаши.

Доккхийи бехктокхамеи декхараш хьалхашка уттт тха халкъа тӀахьожама комитета. Совхоза паччахьалкхен планаш кхоачашъе дäим гӀо ду халкъа контролераша, кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабу, хӀаьта уж ца хилийтара де дезараш чакхдоах.

Группаши посташи шоай берригa болх планах бу. Цун ларле йийшай лакхерча органий указанеш. Уж планаш уттаю кварталах цкъа. Тохкама плана хӀара бетта юкъедоладу производственни цхьа дош, хӀаьта вож дешаш —сигналаш.

Укх тӀеххьарча хана производственни хьисапе 12 дош дийцад совхоза халкъа тӀахьожама комитето ший заседане. Масала, «шура яьккхари из паччахьалкхенга йохкари», «Техникана ремонт яра гӀулакх мишта латт совхозе», ишттa кхыдараш.

Шийна гучадаьнна кхоачамбоацараш дӀадахара даим тӀахьожам лоаттабу группой посташеи. Гучадаьнна кхоачамбоацараш дӀадахарaи уж хулаш долча бахьанехи хоам бу совхоза администрацегеи партийни комитетагеи.

Тха совхоза хӀара отделене вӀашагӀъехкай халкъа тӀахьожама комитета новкъостала йола посташ. ДикагӀчарех лархӀа мегаргья 3-ча отделене группа. Цунна кертте латт коммунист Абзаилов. ДӀадахача шера хьинаре болх бир цу группа членаша, кхоачамбоацараша гучадоахаш, уж ца хилийтара къовсам лоаттабеш.

Г. КЛИМЕНКО.

Книжкаш дешараштa

«Дошо гуйра» аьнна да Хамхоев Ахьмада стихай керда сборник. Цу доккха доацача книжкана юкъеяхай дукха езача Коммунистически партех, хьамсарча Даьхенах, вай мехка столицах Москвах йола стихаш, хӀаьта ишттa тӀема халача шерех, вай халкъа ираз долча вахарах йола стихаш а.

Массаза а яхар санна, поэта ший стихаш тӀа бувц дукха беза даьй мохк, шоай хьаьналча къахьегамца дерригача халкъа юкъара ираз кхоллаш бола нах.

* * *

Кепатеха арахийцад нохчий писатела Сулаев Мохьмада «Товсолта лоамара дӀавода» яха роман. Кхаь даькъах латт из. Писатела керда роман нохчий таханарча юрта вахарах лаьца да. Йоккхача тиражах арахийцад из книжка.

* * *

«Ишттадараш а хул» яхаш да нохчий писатела Дадуев Абуй дувцарий эггара хьалхара сборник. Цунна юкъедахад «Вошал», «Марем» яха а кхыдола а дувцараш. Цу дувцарий кертера теча я вай таханара вахар. Художника Салаватова даь сурташ тӀадолаш а хоза кийчдаь а да из.

* * *

Мехкдаьттахошта дукха езаделар Социалистически Къахьегама Турпала Н. Д. Олейникова инженерацa М. А. Корниленкоцеи журналистаца Г. А. Ершовцеи цхьана яздаь «Фонтанаш гучаяхари уж дӀаяхара способаши» яха книжка. Мехка тайп-тайпарча районашкара из книжка дезаш яьхкача заявкаша цун ерригача тиражах 70 процент лаьцар. Мехкдаьтто кӀеж ет тарах доккха зе доал — бӀаьш эзараш тоннаш мехкдаьттен миллионаш тоннаш гази йия дӀайоал, промысела меттел, мехкдаьтта доаллача бӀарччача района а болх толхабу. Мехкдаьтто етта кӀеж соцаяра йоккха опыт йолаш ба грозненски мехкдаьттахой, къаьстта Олейниковн цун новкъостийи. Цудухьа Башкире, Татаре, Узбекистана, СибарегӀен мехкдаьттахошта деза грозненски мехкдаьттахой из опыт ювцаш дола книжка.

* * *

«Школе даха ха йоацача берашта эрсий мотт Ӏомабеш беча балхах» йола нохчийн гӀалгӀайн школай хьехархошта новкъостала лаьрхӀа пособи арахийцай Нохч-ГӀалгӀай АССР-а просвещене Министерства хьехархой говзал лакхъяра институто. Цун автор ва Пединститута преподаватель Г. А. Бермус.

Школе даха ха йоацача берашта эрсий мотт Ӏомабара дола дика хьехамаш ду цу тӀа, берашца бе безача кхетама балхах, уж школе даьхкача хьалхарча деношка царца де дезачох, берий знанеш лакхъяра эшачох дувц.

* * *

Дукха ха йоацаш арадаьнна Нохч-ГӀалгӀай педагогически института № 25 йола «Ӏилман записка» яха сборник. Цу тӀа я преподавателий Н. А. Тавакаляна «Къаман деша хьакъехьарча вай парте программни дӀадехарий ларде», Р. Н. Тимошенко «Производства кертера средстваш социалистически юкъара ерзаяра хьакъехьа «аьрдехьарча коммунисташца» В. И. Ленина лоаттабаь къовсам», А. И. Похвищевай «Колхозни производствага дӀайохийтача капитальни вложеней экономически эффективность лакха хилара тӀехьа», В. П. Куксина «Нохч-ГӀалгӀай АССР-е халкъа образовани дегӀаяр» (1959—1965 шш.) яха статьяш.

Уж статьяш студенташта, школай хьехархошта, вузий преподавателашта, историе дешашца безам болаш мел болчарна езалургйолаш а пайдане а я.

ХЬАЛХАРЧА НОМЕР ТӀА...

Зональни журнала укх шера араьнна хьалхара номер хьалха араийннача номерашка диллача ший тайпара я. Ерригa а йиъ отдел мара яц журнала тӀа: «Экономика проблемаш», «Лаьттеи хьувкъами» «Фермашкеи даьгӀенашкеи», «Юрта вахара панорама».

«Экономика проблемаш» яхача отдела тӀа экономистий теркам тӀаозаш статьяш я: «Шадодар кӀезигагӀа долаш», «Хоадам боллаш оттадаь алапи», «Шинна а оагӀонна пайда».

«Лаьттеи хьувкъами» яхача раздела тӀа кепатеха я Ростовски областа Морозовски района «Россия» яхача совхоза керттерча агронома А. Коржова «ДикагӀа дола фу юкъе кхувлаш» яха статья. Ишттa, чӀоагӀа пайдане статья я Ставропольски края Михайловски госсортучастка агронома М. Старова язъяь «ДикагӀа йола предшественникаш» яхар. Авторо къаьсттача боахамий примерашца хьахьокх гурахьа дув ялат дӀадера мел пайдане да ниисса предшественникаша хилийтар. Эггара дикагӀа йола предшественник я пар, къаьстта йокъал йолча районашка.

Кхашкара балхий механизаци яхача рубрика кӀала кепатеха я Черсий - Балкхарой АССР Бакински района «Заря коммунизма» яхача колхоза керттерча инженера «Хадданза тӀахьожам» яха статья. Цо дувц машинно-тракторни парка болх вӀаштӀехьбаккхарах, техникана гӀулакх дарах, кхома режим лоаттарах.

Боккха пайда эца йиш хургья сомаши комсаши лелаераштa хетадаьча колендарь - справочниках. Дукха хьехамаш да цу тӀа.

Массехк дика чулоацам бола материал кепатехай «Фермашкеи даьгӀенашкеи» яхача раздела тӀа а. Цигара корайоагӀаргья Ӏай жа дахкарах, шаьрача арара цӀеча фух долча доаханна промышленни скрещивани ярах, дукхьашха дехка доахан деттарах лаьца.

Дика кийчъяь раздел я «Юрта вахара панорама яхар» а. Цу тӀа кепатехай къахьегама хьалха латтача нахах лаьца материалаш. Цхьан странийца тӀа да ДаьгӀастен Левашински района «Цудахарски» яхача колхоза социалистически къахьегама турпалхочун Газиев Ӏадрахьмана сурт. ХӀара бӀаь жийна тӀехьара 117 Ӏаьхар хьакъоастабаьб цо. Цу тӀа да Нохч-ГӀалгӀай АССР Шалински района «Джалка» яхача совхоза шекара свекла лелаеча Муслиева Тамарий сурт. ХӀара гектара тӀара 370 центнер шекара свекла кхеяьй цо.

С. ЧЕРВОНЫЙ,

ДУХЬАЛЕН ПРОТЕСТ ЯХЬИЙТАР

ХАНОЙ, 17 январь. (ТАСС). 7-ча флота кемаш тӀа а хӀаьта ишттa Къулбехьен Вьетнамеи Тайландеи а латтача американски самолеташа укх шера 14-чеи 15-чеи январе юха а цкъа санна дуккхаза а ДРВ-феца ра деазув хоададаь чу а яьхка, дов а даьд, бомбаш а чуйийттай Куангбинь, Хатинь, Игеана, Тхайбинь, дукхача кхыча провинцешкарча а хӀаьта ишттa Виньлинь яхача районерча а нах бахача пункташтеи промышленни объекташтеи, яхаш хоам бу ВИА агентства.

Цу цхьан ханна, йоах хоама тӀа, США 7-ча флота кемаша 14 январе дов даьд Куангбинь яхача провинце форда йисте ядача районашта. 15-ча январе американски самолеташа бомбаш чуйийттай Вьетча яхача городa нах бахача кварталашка.

Вьетнаме зем бахарам тӀахьожам лоаттабарaи йолча Дунен халкъашта юкъерча комиссега селхан яхьийтача духьален послане тӀа Вьетнамски халкъа эскара лакхехьарча командоване бувзама миссе Вьетнама Демократически Республика суверенитета, территоре бӀарчала, из кхычарех тийша хӀама доацаш хилара тӀакхувдилга, 1954 шера Вьетнамах лаьца яь Женевски соглашенеш телхаелга санна лаьрхӀар американски военщина уж гӀулакхаш.

Бувзама миссе хьадийхад, йоах духьален послане тӀа, ДРВ-ена духьаларча агрессе ерригa акташ сов чехка соцаелга, Вьетнамера тӀом соцабелга, 1954 шера Вьетнамах лаьца яь Женевски соглашенеш йизза кхоачашъелга.

РАСКА ЗАЯВЛЕНИ

ВАШИНГТОН, 17 январь. (ТАСС). США арахьара политически проблемаш ювца йолаеннай кхыча мехкашцарча гӀулакхашта йола сенатски комисси. Къайлача наӀарел чухьа хиннача эггара хьалхарча заседане къамаьл дир США паччахьалкхен секретара Раска.

Заседани чакхъяьнначул тӀехьагӀа Раска журналисташка дӀакхайкадир, Вьетнамерча а дуцеи кхыча районашкарча а США политикана шерра обзор яьй ше аьнна. Вьетнама хьакъехьара правительства политика бакъ а еш, паччахьалкхен секретара юха а кердадаьккхар низагӀа Къулбехьен Вьетнам дӀалаца безам ба Къилбаседен Вьетнама яхаш американски пропагандо массаза дувцаш дар.

Раска ишттa хоам бир кепайоазон викалашка, Таиландерчеи Юкъерча Малхбоаленерчеи гӀулакхашта духтӀабаьхаб ше комиссе членаш аьнна.

Паччахьалкхен секретара корреспонденташка дӀакхайкадир, дӀахо а Къилбаседен Вьетнама бомбаш чуетта еза ВӀашагӀкхийттача Штаташа, аьнна. Цо яхачох, цу цхьан ханна американски дипломаташ дӀахо а ха гӀертаргба, чуетта бомбаш соцаяро машарга вугаргхилара йола торонаш малагӀаш я.

Ишттa кепайоазон викалашта хьалхашка къамакл даьча сенатора Фулбрайта а хоам бир, кхыча мехкашцарча гӀулакхашта йола сенатски комисси соахка эггара хьалха Вьетнамерча США политикага хьежачул тӀехьагӀа деиз Вьетнамера ший декхараш шолхонца совдаьхад ВӀашагӀкхийттача Штаташа аьнна. Цхьабакъда, цунца цхьана цо белгалдаьккхар, Вьетнамерча тӀема юкъе дакъа лоацаш йолча США-с дӀакхайкабанза бола тӀом лоаттабеш хилар.

Комиссе таханара заседани йолча хана, аьлар Фулбрайта, дийцар къамий хьаштташ вӀаши бувзам болаш хиларахи из тӀом дӀахо а лоаттабанза барг ца хиларахи дола дош. «Сийлахь - доккха къам хила йиш яц вайх воай общество мухалегӀа керча чуяха мукъа а юташ», —белгалдаьккхар сенатора.

«Фулбрайта аьлар, халахет шийна, массехк чухьара американски программа чакхъяьккхарга дола ахча кӀезигдар санна дола хӀамаш цу тӀемах дувлаш хилар, аьнна.

Доазол дехьара

БУНДЕСВЕРА ГЕТТАРА ЙОККХИЙ МАНЕВРАШ

БОНН, 17 январь. **ТАСС корр. А. Тюпаева** хоам бу:

ТӀом латта моттигаш дагайохийташ я хӀанз Гессена Лаьтта (ФРГ) къилбаседехьара районаш — наькъашкеи аренашкеи гӀолла лел хьаний хойташ йола малхбузенгермански, американски, НАТО кхыча эскарий белгалонаш а тӀалатташ йолча танкайн бронетранспортерийн колоннаш; позицеш лийцай пехотнии артиллерийскии доакъоша, Ӏаласмате дукхача самолетийн вертолетийн тата доалл сигала.

Селхан Гессене дӀайолаеннай «Пантера кхоссаялар» аьнна цӀи а йолаш йола Ӏан замалахьара бундесвера геттара йоккхий манёвраш. Бундесвера командоване хьакхайкадаьчох, цу маневраша лерхӀар — «тӀом латтача арен тӀа бӀуний юкъара гӀулакхаш, белггала аьлча, тӀема - фецарча низамцара бувзамаш шаьрделга».

Маневрашка дакъа лоацаш я бундесвера пхелагӀа танкови дивизи шоллагӀа мотомеханизированни дивизи, бундесвера кхоалагӀча корпусе къаьстта доакъош. цхьоалагӀча фецарча-десантни дивизе бригада, кхоалагӀча американски дивизе бригада, хӀаьта ишттa НАТО-на юкъе дакъа лоацаш йолча дукхача кхыча паччахьалкхелий доакъош а малхбузенгермански «территориальни оборона» подразделенеш а.

Кепайоазоно белгалдоаккхачох, берригаш а дӀалаьрхӀача маневрай планах чакхъяха аьнна оттаьча операцешка дакъа лоацаргда 50 эзар салтечои эпсарои, хӀаьта ишттa 11 эзар совгӀча танкаша, бронетранспортераша, тягачаша, автомашинаша, и. кх. дӀ.

ТӀема ученеш чакхъяргья 18-ча январе бундесвера дивизеех цхьанне еча «чухьалхара операцеи» Трейза районе фецара десант йоссаярцеи.

Маневраш еча хургба ФРГ оборона министр Шредер, бундесвера генеральни инспектор де Мезьер, Европа централни зонерча НАТО вӀашагӀтехача герзашцарча цизий главнокомандующи инарал Кильманзег.

КИЗИНГЕРА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

БОНН, 17 январь. (ТАСС). Селхан Бонне хиннача пресс-конференце ше къамаьл деш, аьттув болаш хиннай аьнна, яьшхар ФРГ канцлера Кизингера хӀаьтта чакхъяьнна франко-малхбузенгермански переговораш.

Цунца цхьана Кизингера белгалдаьккхар, Париже переговораш йолча хана гучадаьлар дукхача проблемаех, белггала аьлча, Одере — Нейсе гӀолла додача доазон хьакъехьарча дешах оагӀонашта хетараш бе-бе хилар. Малхбузенгермански правительствана керте латтачо хьакхайкадир, «цу деша шинна мехко лаьца хиннача позицешка цхьаккха хӀама хувцаденна ца хилар». Цо ишттa хьакхайкадир, Англи «юкъарча рынке» дӀачуяхара хьакъехьарча дешах хетараш тайп - тайпара да Боннеи Парижеи, аьнна. ФРГ канцлера бакъдир США-царча гӀулакхашта а малхбузенгермански французски правительствашта хетараш бе-бе хилар. Цунца дувзаденна цо хьакхайкадир, Малхбузен Германи «интегрированни тӀема союза системе йиса гӀерташ а Европе американски бӀунаш дисара тӀехьа латташ а я» аьнна. Ишттa Европе «эффективни оборонительни система» вӀашагӀйоллара тӀехьа ше хилар а дийцар Кизингера.

ФРГ канцлера хьакхайкадир «Малхбоален Европа мехкашцара «гӀулакхаш тоаде» гӀерташ Малхбузен Германи хилар а.

КХЫЧА МЕХКИЙ КЕПАЙОАЗОН ОБЗОР

латаш хиннача Польски Войскон Вар-

Польски газеташа статьяш, комменреш, дагадоагӀараш хетаду Советски Эскарои цунца цхьана а йолаш латташ хиннача Польски Войскон Варшава мукъаяьккха 22 шу дизара. Ткъаь шиъ шу хьалхагӀа, язду «Трибуна люду» яхача газето, кортамукъален эскарий салташта укхазара корая ьр город а йоацаш, чухийрцача гӀирсий деррига гунаш дар. Цу хана денз Польша столица юхаметтаоттаяьй, цига керда хьалъяьй итташ заводаши фабрикаши, маларра аьлча, керда юха хьалъяьй 800 эзар совгӀа нах баха город.

«Майами» яхача газета редактора енна ДРВ президента Хо Ши Мина интервью кепатох «Нью-Йорк таймс» яхача газето, Интервью тӀара белгалдоал вьетнамски халкъа машар беза, цхьабакъда, из цӀаккха а раьза хургдац цудухьа ший паргӀатои лоӀами дӀабала.

Лондонски, римски, кхычахьарча газеташа йоашх Итале столице вахача английски премьер - министра Вильсона визит. Лондонски «Таймсо» язду, хургда аьнна хийттача тайпара, Итале хьаллоац цӀаькха а Англи «юкъарча рынкана» юкъе дӀачуяха гӀерташ хилар.

Керте даь «Франко итогаш еш ва: дуккхача предприятей болх юкъаьбаьккхаб забастовко, ерригача профессей викалаша (металлургашкара денз медикашка кхаччалца бараша) дӀадех алапеш лакхделга» аьнна йоазув а долаш Испане забастовочни къовсам бикъбаларах бола хоам кепатох парижски «Юманитес».

Парижскии лондонскии газеташа йоашх хувцалуш ткъама геометри а йолаш татал массагӀа йола самолет цхьана хьаяра беш бола болх дӀахо бахьарах Англенеи Франценеи юкъе яь соглашени. «Дейли экспрессо» язду, алхха ше цаӀ мара йоаца альтернатива хургья Англена американски самолеташ дукхагӀа эцарах, нагахьа санна переговорашка аьттув ца боалаш из юсе.

Делерча газетий терко тӀаоз Ростоу — США президента Джонсона викал Инде воагӀаргхиларо. Газеташта хетачох, из вара бахьан хила тарлу Индена лоаттаю американски ялата продукташ тӀехьаяхар. Цу дешах бола хоам «Пэтриот» яхача газета кепатох «США-с низ чӀоагӀагӀа бу. Ростоу мисси — чурча гӀулакхашта юкъегӀертилга» аьнна корта а болаш долча йоазойна кӀал.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ СПЕЦИАЛИСТИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

АЛЖИР, 11 январь. (ТАСС). Советски специалисташа Алжирски Халкъа Демократически Республикана доккха новкъостал лоаттаду къаман экономика дегӀакхувлара, технически специалистий къаман кадраш кийчъяра. Селхан алжирски организацештеи советски арахьарча торговле «Техноэкспорт» яхача объединенеи юкъерча контрактана кулгаш яздаьд. Цунга хьежжа Алжире кхоачаргья мехкдаьттен гази дӀа-са ахийтара йолча къаман общества гома чухьа болх бара йола мехкдаьттан газеи промышленноста специалистий йоккха группа.

ШАХМАТАШ

Спорта бархӀ видех йола ГорОНО-и спортивни обществай городской союзои вӀашагӀъеллача олимпиаде юбилейни шера эггара хьалха дакъа лоац вай города дешархоша.

Эггара хьалха къовсам дӀаболабаьб къонача шахматисташа. Грозне школашкара 200 гаргга саг вар цига лично-командни хьалхле яьккхара яхье ваьнна. Финальни яхьаша гуча даьккхар № 22 йолча школа шахматисташ эггара чӀоагӀагӀа ловзаш хилар. ШоллагӀеи кхоалагӀеи моттигаш кхаьчар №№ 2, 32 йолча школашта.

Март бетта дӀахьоргья баскетболахи настольни теннисахи йола финальни яхьаш. Официально олимпиада хьаелари керттера финальни яхьаш дӀаяхьари 10—14-ча мае хургда.

Цу деношка Олимпийски цӀераш а летаеш города керттерча магистралашка парад а еш чакхъяргья Советски Ӏаьдала 50 шу дузача денна хетаяь олимпиада.

О. СМЕРКАЛОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культураи отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-50.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж) ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-50.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04067, Заказ № 280.